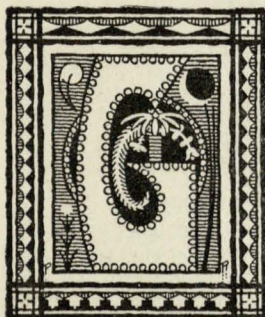

LITERATŪROS, DAILĖS, MOKSLO, VISUOMENĖS IR POLITIKOS LAIKRAŠTIS

A. Sm.

LIETUVIŲ SROVĖS IR JŲ VIENYBĖ.

al niekuomet, kaip dabar, mes lietuviai nejutome tokio didelio reikalo rasti bendrą pagrindą, ant kurio sustoję galėtume dirbti visi sujungtomis pajėgomis. Karo nelaimės nualino mūsų šalį, o nelaimėje žmonės juk tariasi esą artesni, taikesni. Toks pagrindas radosi savaime: tai nuo karo ir dėl karo nukentėjusių Lietuvos gyventojų šelpimas, vadinasi, labdarystė ir su juo rišamoji šiočia tokia mūsų visuomenės organizacija. Bežiūrint buvo sudaryti įstatai ir patvirtinta Vilniuje tam tikslui pagalbos draugija. Mūsų inteligentų čia dabar daugiau, kaip paprastu metu būdavo, nes privažiavo jų iš Kauno ir iš kitur. Be to, ligi išsteigiant šiai draugijai, Vilniuje darbavosi antgreitųjų sudarytas komitetas pabėgėliams šelpti, kuriame dalyvavo visokiu krypsnių žmonės, dalyvavo kunigų ir pasaulinių inteligentų ir betgi nė karto nebuvo nesusipratimų dėl pažiūrų skirtumo, niekas nesiteiravo, kaip, kas ir kuo tiki. Sumažinti karo nelaimių našta, kritusi ant Lietuvos, tai augščiausias šioje valandoje tikslas. To komiteto gyvavimas, rodė, paruošė kelių platesnei organizacijai.

Atėjo steigiamojo draugijos susirinkimo diena, narių atvyko bent šimtas. Mūsų saiku saikuojant tai didelis skaičius. Susirinkusiųjų tarpe buvo gan greit visų mūsų visuomenės srovių atstovai: pradėjus nuo pačių kairiųjų, baigiant pačiais dešiniuosiais. Susirinkimas ėjo demokratingai, teisėtai: visą laiką nariai slapčia balsavo visus kandidatus, komitetan pastatytus, jokių prieštaravimų įstatams nebuvo pastebėta. Bent dviem kairiesiems nariams atsisakius balsuoties, komitetan vis dėlto pateko visokių pažiūrų žmonių; vienų srovių daugiau, kitų

mažiau. Tiesa, "dešinysis" komiteto sparnas pasirodė stipresnis, bet tai reiškia, jog ir "dešiniųjų" narių draugijoje daugiau. Nepateko komitetan vienas kitas kairiosios srovės atstovas, bet tam yra slaptas balsavimas, kad nepatekimo priešasčių nieiškotų ir nerastų. Kas imasi dalyvauti rinkimuose, tas turi sutikti ir su šiočiais ar točiais jų rezultatais, bet tik viskas būtų atlikta teisėtai iš formalinės pusės.

Antron po rinkimų dieną Vilniaus laikraštyje "Kopeikoje" pasirodo žinia, kad naujai susidariusi lietuvių draugija šelpti dėl karo nukentėjusiems neturėsianti visuomenės pasitikėjimo, nes jos komitetas "klerikalinis", kadangi į jį nepakliuvę "visuomenės draugai". Iš tos žinios matyti, kad ją buvo sugundęs parašyti kas iš kairiųjų srovių. Taip-pat maž-daug, kaip "Kopeikoje", tik ilgesniais straipsniais buvo nupieštas komitetas ir "Lietuvos Žiniose". "Viltis" davė repliką. Ir kilo ginčų dėl naujai įsisteigusios draugijos, dar nepadarusios nė vieno žingsnio naudai tų, kuriems ji skiriama.

Už kelių dienų po steigiamojo susirinkimo nepatenkintieji draugijos nariai, remdamiesi jos įstatais, reikalauja naujo visuotinio susirinkimo, kad jis papildytų komitetą dar devyniais nariais. Antrasis visuotinis susirinkimas atmetė tą pasiūlymą ir paliko tą patį narių komiteto skaičių, kurį buvo nustatęs steigiamasis susirinkimas. Beje, dar prieš antrąjį susirinkimą vienas narys iš kairiosios srovės išstojo iš komiteto.

Štai tie draugijos gyvenimo atsitikimai davė progos kairiųjų srovių atstovams ir kairiajai spaudai skelbti, jogei lietuvių vienybė negalima esanti ir jogei ją ardą dešinieji, o ne kas kitas.

Gyvenant nepaprastomis šio meto aplinkybėmis, nepatogu kelti eikštėn tokie faktai, kurie aiškiau nušviestų, kad "dešinieji" šiuo atveju nebuvo jau tokie vienybės ardytojai, kaip tat gar-

sina "kairieji". Todel, rašant apie tariamąjį klausimą, prisieina naudoties daugiausia tuo, kas jau šiaip ar taip yra patekę į laikraščius apie mūsų draugiją ir kas jau be to žinoma mūsų platesniajai visuomenei.

Prieš kalbant apie "dešiniųjų" ir "kairiųjų" santykius, pravartu paaiškinti, ką ta politikos terminologija reiškia lietuvių gyvenime. Ji supranta ma tose šalyse, kur žmonės ne tik valdiniai yra, bet ir piliečiai, kur parlamentuose ir seimuose susiduria politikos srovės per savo atstovus. Lietuviai dar nėra pilni piliečiai, jų visuomenė vos tepradeda mokyties politikos abėcėlės, nėviena lietuvių srovė neturi nei savo pastovios programos, nei savo prigijusio vardo, kurs ištikrųjų būdintų vieną ar kitą grupę. Žmonės buriasi ne tiek apie paleistą obalsį, kiek apie atskirus asmenis, pasižymėjusius savo energija, savo vikrumu. Šiandien jis karštas vienos srovės šalininkas, rytoj jos atkaklus priešininkas, ir atbulai. Tai paprastas dalykas mūsų visuomenėje.

Tiek-pat painumo yra ir su kitais politikinės reikšmės žodžiais, kaip štai "demokratas", "konservatorius", "klerikalas" ir kiti. Paprastai demokratams vedasi tie, kurie nori laisvės *visur* ir visiems žmonėms, be jokių skirtumų. Didesnės laisvės ištikro nebegalima prasimanyti. Tai yra idealas, į kurį trokšta prisiartinti ypač tos šalys, kurios nustojo arba visai nėra turėjusios laisvės. Bet ir čia reikia sustoti. Kokia laisvė? Su ribomis ar be jų? Juk visuomenės ir valstybių pamatai laikosi tam tikromis normomis, kurios turi savyje ne vien teisių, bet ir pareigų. Demokratinės laisvės be pareigų nėra ir negali būti. Lietuvių demokratai labai dažnai užmiršta tą demokratizmo dėsni. Norėdamos iškilti eikštėn ir pagarsėti, mūsų įvairios srovės žada visokių laisvės gėrybių, bet niekuomet nepabrėžia tų jos priedermių.

Be to, su demokratizmu pas mus rišama ir ypatinga pasaulėžiūra. Kas nesilaiko jos, tas skiriamas į "dešiniuosius", į "atžagareivius" ar į dar kitokius laisvės priešininkus. Ta nuomonė neteisinga, delto ir klaidinga. Gi gali būti ir esti vienas žmogus religingas, o kitas be religijos, ir vis delto stovėti ant vienodų demokratinės politikos pamatų. Čia, rodos, nereikia nei ypatingų priedėjų, nei pavyzdžių. Politikos doktrina ir pasaulėžiūra tai du atskiru dalyku, kurių nereikia vienon krūvon jaugti, o mūsų "srovininkai" nuolat tai daro.

Keista mūsų gyvenime ir tai, kad beveik kiekviena opozicija organizuotam darbui laikoma yra demokratizmo apsireiškimu ir individualinės laisvės gynimu. Visuotinis susirinkimas ką nutaria, tuojau randasi "demokratų", norinčių panaikinti tą nutarimą ir pakeisti jį "geresniu", demokratinesniu. Štai čia ir pasirodo mūsų negerbimas demokratizmo dėsnių; palinkimas vis griauti, ardyti ir nemokėjimas statyti, tvirti. Žmonės, kurie skundžiasi, kad juos slapčia ar viešai balsuojant nubalsavę kiti, mažesnės už juos vertės nariai, nėra demokratai. Iš slapto balsavimo jie nori padaryti

viešą; pagalvoję kelias dienas, jie ima ieškoti motyvų, kodėl toks ir toks balsavęs jų nenaudai, pakiša būtų ir nebūtų dalykų savo priešininkui. Gi kiekvienoje organizacijoje, ar ji vadinasi srove ar draugija, darosi dauguma ir mažuma, kiekvienoje organizacijoje naudojamosi visuotiniu, tiesiu, lygiu ir slaptu balsavimu, ir jei organizacija įra, silpsta, tai foramalinė priežastis, kuri čia yra svarbi, visur ta-pati, būtent anarchizmas: mažuma, sutikusi balsuoti, nenori prisiderinti į didžiumą, jeigu balsavimas nenulėmė jos naudai. Taip esant negali būti vienybės ne tik srovių tarpe draugijoje, kurioje, tiesą pasakius, jos turi išnykti, bet ir pačioje srovėje. Tai ir tenkasi matyti. Žiūrėk, atsitiktinai iššoksta kokia srovė, paūžia kurį laiką ir išsenka; palieka sekli vieta visuomenėje ir gana.

Kas gi tie dešinieji šiandien mums rūpimosios draugijos komiteto nariai? Jos mažuma ir pirmievių spauda skelbia, kad tai demokratizmo priešininkai, nedemokratai, pakliuvę komitetan per kunigų agitaciją. Tegu bus ir taip. Tik tuomet kyla klausimas, kas gi reikia laikyti demokratu? Ar tie, kurie nepripažįsta demokratinio rinkimų būdo? Tai ne sofizmas, bet rimtas klausimas. Tiesa, galima atsakyti: lygumo nebuvo, nes ne nuo srovių rinko. Bet tuomet vėl keblu: sulig Jurgio ir kepurė, sulig srovės didumo ir jos kandidatų skaičius. Didžioji srovė gali tos proporcijos pareikalauti, remdamos demokratizmo dėsniu: kunigų ir "kuniginių" Lietuvoje daugiau, nei pasaulinių inteligentų. Taigi ir šiaip ir taip vis nieko negelbsti. Ir man rodos, jog mažuma turėtų teisės, kaip tik "aristokratizmo" principu remdamos, iškišti pirmon vieton inteligencijos rolę mūsų visuomenės gyvenime. Bet deja, to "aristokratizmo" egzaminu ji nevisur temoka išlaikyti. Kiek kartų matome susirinkimuose vieną kitą inteligentą nemandagiai kėtojantis, kiek jo žodžiuose apsireiškia neapykantos, kiek demagogo priemonių, kiek noro žūt būt įsiteikti tai miniai, už kurią jis dedasi visa galva esąs augštesnis!

Toks nėra inteligencijos aristokratas, nėra nei demokratas, o tik demagogas, kurs šiandien esti vienoj srovėj, rytoj gali būti kitoje, destis kur labiau sudrumstas vanduo.

Šiuo žygiu mažuma teisinga savo nepasisekimą, kad "dešinieji" darę agitaciją, kad prisivedę "davatų" ir t. t. Bet koki rinkimai esti be agitacijos? Ar "kairieji" neagitavo? Agitacija ne tik nėra blogas daiktas, bet reikalingas. Kur jos nesti, ten nesti nei gyvybės; tik reikia, kad jos priemoniai būtų padori, demokratingi. Tam yra vedamas susirinkimo protokolas, kad jame galėtų būti žymimi, tarp kitų dalykų, ir nusižengimai prieš įstatus, prieš doros ir rinkimų principą. Antra, nei įstatymai, nei demokratizmas negina būti draugijos nariais nei kunigų, nei pirmievių "davatoms". Kas kaltas, kad pirmieviai turi jų mažiau! Mat ir demokratizmas esti pagalys dviem galais: jis neretai muša tuos, kurie jo šaukiasi. Todel esti atsitiktinų, kad patys didieji demokratai, isirašę savo programon moterų lygybę, išmanydami tą demo-

kratizmo privalumą, svarbioje valandoje jos atsižada. Kada vienoje Australijos valstybėje seime kilo moterų lygybės klausimas, darbininkų partija, susidėjusi daugiausia iš nevedusių Anglijos ateivių, balsavo prieš vedusių kapitalistų projektą duoti politikos teises ir moterims.

Ar demokratinga draugijos nariams, laikantiems save demokratais, skųsties svetimoje spaudoje ant draugijos didžiumos? Pirmievių spauda (žiūr. "Liet. Žinios" № 190) atsako, kad demokratinga, jei tas nusiskundimas esąs dedamas demokratinėje spaudoje, ir štai delko. Dešinieji "mėgstą savo srovių reikalus lyginti su visos tautos reikalais" ir "nieko jiems negali būti skaudesnio, jei kairieji ima ir viešai atidengia prieš svetimą visuomenę tikrą dalykų stovį ir nutraukia jiems nuo veido tariamųjų tautos saugotojų ir gelbėtojų kaukę". Slėpti, girdi, "įvairius mūsų visuomenės ginčus" reikštų "kairiesiems arba vadinamajai mūsų pirmivei demokratijai tiek-pat, kiek atsiduoti visiškam nelaisvėn ir vergijon dešiniams". To demokratija niekuomet nedariusi, negalinti daryti ir nedarysianti, jeigu jai būsią, kaip buvę, tikrai brangūs demokratijos reikalai.

Gi vargu kas galima esą rasti priešinga ir demokratijos reikalams ir paprastai dorai, jei vienos tautos demokratai ieškosią pagalbos savo darbe pas svetimųjų tautų demokratų, kaip bendros idėjos draugus.

Ką gi apie tokį sonavimą pasakyti? Žodžiai — skambučiai, žvangučiai, nieko bendro su demokratizmu neturi. Ir "atžagareivis", ir "kuniginis", ir "liberalas", ir kiekvienas srovininkas lygia teise gali, taip-pat pabarškinęs savo tikiu, pasigyręs, paniekinęs savo tautiečius priešininkus, išdidžio mostelėjęs ant jų ranka, skinties savo skundams kelią į svetimą spaudą. Tai būtų visai sutinkama su senovės lenkų šlėktos pilietiška dorybe, su jų privilegija "veto" ir su jos pasekmėmis. Tada nebeturėtume lietuvių tautos, o tik jos skeveldras arba peštukų sektas, kurių jokia svetimoji spauda nebepatenkintų.

Yra padorumo dėsnis, privalomas kiekvienam, šiočia ar tokia jo pasaulėžiūra, šioks ar toks jo politikos katekizmas: tai organizacijos drausmė. Kartą įstojai draugijon, tai, kol esi jos nariu, neprivalai nieko daryti, kas jai kenktų, kas ją žemintų,—negali niekinti bei smerkti, viešai spaudoje valkioti nei draugijos visuomenės, nei jos atstovų. Jei nebesusivaldai ir tau dygi liežuvis ją apspiaudyti, tai bent išstok pirma iš jos, nes, kitaip esant, spiaudydamas draugiją ir pats save apspiaudysi. Gerai išauklėtas žmogus, branginąs savo asmens vertybę, supranta tai niekieno nesakomas.

Pati tvirtoji demokratų pagalba tai draugijos įstatai, pati svarbioji instancija nuskriaustiesiems nariams pasiskūsti tai visuotinis susirinkimas, o ne svetimoji spauda: jie gina ne vien mažumą, bet ir kiekvieną narį skyrium, ne tik nuo "dešiniųjų", bet ir nuo "kairiųjų" nelaisvės. Kurie šaukiasi talkon svetimą spaudą, tie arba netiki demokratizmu, — nebetiki, kad tas "dėmos", narių

visuomenė, pastatys juos savo priešakin, arba nori išsilenkti iš demokratizmo dėsnų, liepiančių būti nuolankiems: šiandien esi vadas, rytoj paprastas kareivis. Bet jei kas taip nori ir vis delto nesitiki iškilti eikštėn *demokratų*, tai toks arba visai neprivalo stoti draugijon, ar bent prieš renkant jos atstovus geruoju pasišalinti iš jos; tada bus tvarkoje. Priešingai pasielgus, išseina negraži gudrybė: pateksiu pirmon vieton, tai gerai; tylėsiu ir girsiu draugiją, nepateksiu — išdėsiu ją visaip ir kur galėsiu, pavadinęs savo šmeižtą draugijos barnių "informacija". Tokia gudrybė atsiduoda šantažu, smerkiamu įstatų ir doro žmogaus ambicijos.

Skaitydami laikraščius, šiochio ar tokio krypsnio, nematome skundžiantis, pirmievių terminologija tariant, "informuojant" apie savo organizacijų barnius nei lenkų, nei armėnų, nei žydų, nei kitų tautų. Tik mūsų "demokratai" nori inkalbėti visuomenei, kad bėgti su lietuvių organizacijų barniais ir ginčais į svetimą spaudą esąs tikrai demokratingas dalykas. Antra vertus, pirmievių laikraščiuose kitų tautų demokratai irgi nėra niekur ir niekad rašę apie savo organizacijų ginčus. Jie mat jau turi tiek nuovokos, kad supranta, jogei mėtyti savo šiukšles į svetimą kiemą visai nedera "demokratijos reikalams". O mūsų Jurgiai Durneliai tarytum džiaugiasi radę nepaprastą naują kelią į demokratizmą.

Taip-pat "kuniginiai", "dešinieji", "klerikalai" ir dar kitaip vadinami, niekuomet nėra eję su skundais ant pirmievių į svetimą "dešiniųjų" spaudą, nors turėjo kuo pasiskūsti, kada buvo "demokratingai" leliojami. Priešingai, kiek kartų mūsų pirmieviai, "dešiniams" kovojant su lenkininkais dėl lietuvių reikalų, ėjo, tiesa, ne išvieno, bet šalymais su tokiais "demokratų" organais, kaip "Kur. Litewski" ir "Przegląd Wileński". Ką vieni užtraukdavo ant "dešiniųjų", tuoj kiti pri-tardami pagaudavo.

Organizuota draugija tai dar ne *visa* lietuvių tauta. Tai gal ji išteisis tuos, kurie eina į svetimųjų laikraščių, į svetimos visuomenės teismą? Viena iš dveja: arba mūsų tauta dar neturi savo teismo ir kitiems noroms-nenoroms turi jį užleisti, arba ji, būdama jau gyva, neprivalo pildyti svetimųjų nutarimo.

Šiokie ar tokie mūsų ginčai tai savybės reikalas ir savybėje spręstinas. Kaip kitų tautų neviena svejka draugija, politikinė ar visuomeninė, nepakenčia savo narių, viešai liežuvaujančių, kas ir kaip namie barasi ir ginčiojasi, taip ir mūsų organizacijos negali kęsti tokių skauduolių-vočių; jeigu jos pačios neišsivaikščioja, nenudžiūsta ar kaip kitaip nepranyksta, tai reikia nušalinti, kad neužkrėstų viso organizmo. Vilniaus "Kopeikoje" buvo piktai pagrasyta mūsų kalbamajai draugijai, o Petrapilės "Den'je" jau atvirai jai keršijama.

Nors nenutvertas už rankos ne vagis, nors tose barnių "informacijose" autoriai kaukėmis pasislėpę, tečiau, pasirodžius "Liet. Žiniuose" jų apologijai, aišku yra, jog tai darbas kiemo nors iš tarpo mūsų "demokratų". Kad ne prakilnieji jausmai gun-

do juos eiti į svetimą spaudą, tai nesigina ir pirmieji publicistas, pabrėždamas, jog "dešiniams" nėra "nieko skaudesnio", jei kairieji nutraukia jiems prieš svetimuosius "tautos gelbėtojų ir saugotojų kaukę". Kas gi! Tikslas pateisina įrankį?..

Steigiamojo susirinkimo rezultatais mažuma — kairieji buvo nepatenkinti, matyti, ne delto, kad draugijos komitetas būtų buvęs nedemokratiškai išrinktas, bet kad jo nariais esą ne demokratai, kad į jį permaža tepakliuvę kairiųjų. Taigi, siūlydami papildyti komitetą dar dvylika narių, jie reikalavo, kiek teko patirti iš pasikalbėjimų, kad tame skaičiuje būtų devyni iš kairiųjų, jau išanksto sutartų rinkti. Tada būtų buvę taip: komitete iš viso 27 nariai, kairiųjų 12, jų simpatikų 2, vidurio 6, jų simpatikų 3, dešiniųjų 4. Tuomet, vidurį priskyrus į dešinę pusę, kaip tad mėgsta daryti pirmieviai, komiteto didžiama būtų jų rąkose. Ar tokia komiteto sąstata tiktų draugijos narių proporcijai, dalijant draugiją į dešiniuosius ir į kairiuosius? Antrajame visuotiniame susirinkime turėjo teisės dalyvauti apie 150 narių, iš kurių "kairiai" balsavo, kaip rodo abu susirinkimu, nuo 30 ligi 35 narių. Taigi kairiesiems, demokratiškai teisiškai, tederėjo ketvirta dalis komiteto.

Tečiau, nežiūrėdamas demokratinės aritmetikos, gangreit visas komitetas buvo linkęs pririnkti iš "kairiųjų" dar keturius ir iš "dešiniųjų" du. Tada iš viso būtų buvę 21 narys, tarp kurių 7 "kairieji", vadinasi, trečioji dalis komiteto.

Ar būtų sutikęs su tokium kompromisu visuotinis susirinkimas, tai dar klausimas. Nuolat mainyti, it kūdikis žaislus, visuotinio susirinkimo nutarimus reiškia silpninti jo autoritetą. Organizacijos nepastovumas, svyravimas atrodo nerimtai ir žemina jos vertę visuomenės akyse. Šiandien vienas narių būrys, rytoj kitas, poryt trečias reikalauja susirinkimo, draugija vis rinksis, ginčiosis, o darbo nedirbs. Kartą kas nutarta, tai testa šventa. Ypač pasunkino kompromisą pirmieji spauda, gązdindama komitetą, kad jis neturės žmonės pasitikėjimo, ir kreitėdama "dešiniams", kad jie esą neteisingi, šiokie ar tokie. Toks šiurkštus mažumos taktas vien pakenkti tegalėjo jos reikalui. Ištiesų. Jeigu ji dabar, neturėdama pamato po savo kojų, taip priešginauja, tai kas bus, kada įves komitetan savo norimus žmones, kurie kiekvienam darbo žingsniui status savo veto ir del kiekvieno mažmožio kels ginčus. Paskui, nusileisti jos reikalavimams, taip griežtai ir išdidžio statomiems, reikštų parodyti, jogei ji bus vedama ne įstatu, bet mažumos baidytojų, kurie kaip tinkami elgsis. Tokių argumentų buvo prieš mažumos reikalavimą papildyti kairiaisiais komitetą. Bet summum jus summa injuria est: neteisinga būtų, jei už teisės formulos nebesimatytų žmogus. Tokioje valandoje, kaip dabar, negalima stovėti vien ant formalinio, kad ir demokratinio pamato. Kol mes ginčiojamės, karo aukos kenčia didį skurdą, laukia, kad kuogreičiausiai eitume jų gelbėti. Antra, jeigu srovės, kaipo srovės, yra nepageidaujamos komitete, tai

vis delto jose yra žmonių, tinkančių organizuotam darbu.

Bet kraštai susisiekią, sako priežodis: dešinėje pusėje (tik ne komitete) radosi žmonių, kurie joki būdu nenorėjo sutikti, kad vienas iš keturių kairiųjų rinktinių kandidatų, kaip paaikškėjo, nepanorėjęs stoti komitetan, būtų pakeistas kitu, taip-pat kairiuoju. Vadinasi, kairiesiems paliko tik trys. Bet ant trijų nesutiko. Jei būtų tikę, tai komitete iš viso būtų buvę 20 narių, tariant jo trečdalis būtų buvęs kairys.

Be to, reikia pasakyti, jog prieš derybas visuomenės demokratų patikimas žmogus apreiškė, kad jei nepateksią jų šalininkų komitetan, jie, visuomenininkai, netrukdysią draugijai ir paguodos svetur neieškosią, šaly laikysiąsi ir tylėsią. Kiti srovininkai, paklausti, kaip jie elgsis, jeigu iš derybų nieko neišeis, atsakė: kaip patys panorėsią, kaip rasią naudingiau savo srovei.

Iš to matyti, jogei daugumos atstovai nenorėjo nuslėgti mažumos, suprazdami, kad įvairių pažiūrų žmonės, dirbdami krūvoje, įsitikina nėra taip įvairūs ir galį išvieno dirbti. Vienodų žmonių vienybė tai būtų miegas, susiaurėjimas, jų darbe nebūtų gyvybės.

Mažumos rolė tiek draugijų, tiek visuomenės pažangoje yra labai svarbi. Todel ne vien nereikia jos vengti, bet reikia ji traukti į bendrą darbą. Šiokia ar tokia mažuma, visuomet esti joje tiesos. Jei nebūtų opozicijos, tai reiktų ji pramanyti, kitaip visa apmirtų. Bendras daugumos darbas su mažuma tai tautinės vienybės mokykla, kurioje kits kitą pataiso, papildo.

Šiuo žygiu srovių vienybė neįvyko del daugelio priežasčių, kurios vienu kartu sunku būtų išaiškinti. Bet pati svarbioji yra ne ten, kur daugelis ją mato, būtent, pažiūrų skirtume. Todel ankstoka yta skelbti po to atsitikimo, jog mūsų visuomenės srovės niekur ir niekuomet negalinčios vienoje vagoje susitikti ir draugėje padirbėti, — negalinčios, girdi, net labdarybės reikale sugyventi. Tai didžiausia netiesa, kuriai trūksta pamato ir teorijoje ir praktikoje. Gi turi kitos tautos įvairių kultūros įstaigų, kur visokių pažiūrų žmonės dirba. Ir jei mes negalime, tai reiškia, kad dar nėsame pribrendę. Daugiau nieko. Iš patyrimo gi žinome, kad draugijos reikaluose labai dažnai žmonės priešingų srovių nuolat vienodai balsuoja. Vadinasi yra vienybės elementų ir priešingose pažiūrose.

Draugijai nepageidaujami ir pavojingi yra ne priešingų įsitikinimų žmonės, bet jų blogai išauklėti būdai, su nevisiškai dorai išlavinta siela, nestengiančia ir nesugebančia, o gal ir nenorinčia suprasti kitų. Jiems rodosi, kad visa turi sukities vien apie juos, kad be jų nieko gero ir būti negali. Jie nepripažįsta kitaip manančių, kitaip norinčių dirbti. Tokie žmonės nemalonūs, nesugyvenami ir savybėje, savo srovėje. Tai žinome iš patyrimo. Bet turėdami bent kelių žmonių energijos, jie, iškilę priešakin, nenori paleisti užimtos pozicijos ir gina ją kaip įmanydami. Kadangi geriau-

sias tam ginklas srovės visuomenės interesas, tai jie stengiasi išrodyti, joguei priešingoji srovė, kuri tykoja išmušti juos iš priešakio, esanti pavojinga, todėl ir negalima su ja susiartinti.

Jie tai yra netolerancijos nešėjai, kurie daugiausiai trukdo bendrą visuomenės darbą, dėl jų, o ne dėl pažiūrų skirtumo, darosi negalimas sutartinis kultūros darbas, jeigu srovė iškiša pirmon eilėn juos, kaip savo atstovus. Tokie žmonės ištikro gali, skyrium dirbdami, padaryti bent už kelius, bet organizuotoje draugijoje nustelbia bent keliolikos žmonių energiją, o kartais pakerta ir pačią draugiją. Tokie tedirba vieni.

Dabar žvilgterėkime, ką "Viltis" mano apie mums rūpimosios draugijos atsitikimus ir ypač apie klausimą šiuo žygiu, ar galima yra srovių vienybė bent šelpimo reikaluose. Esą, katalikų skelbiamoji tiesa esanti objektyva, o pirmeivių nuomonės subjektyvos. Tai viena. Antra, katalikai gali dėties su pirmeiviais tik tuomet, jeigu tie sutiktų nieko nedaryti, kas priešinga katalikybės principams. Pirmeiviai, girdi, taip-pat sutiktų išvien eiti tuomet, jei katalikai nieko nedarytų prieš jų "antikatalikiškus" principus. Kadangi tokio sutikimo negali būti, nėsanti galima ir vienybė.

Tiesa, priešingųjų nuomonių žmonės skiriasi pamatuose, bet iš to dar neišeina, kad jie visame kame skiriasi. Sakysime, vokiečiai katalikai ir socialdemokratai pasaulėžiūra skiriasi, bet tautos reikaluose, pavyzdžiui, kariauja išvieno prieš prancūzus katalikus ir socialistus. Ir priešingai, prancūzai katalikai įnirtę muša vokiečius katalikus, padedami nekrikštų pagonu, parkviestu iš Azijos ir Afrikos. Į tą mūsų pavyzdį gali kas atsakyti: tiek prancūzai, tiek vokiečiai katalikai eina prieš kits kitą, verčiami savo vyriausybių. Vadinasi, aplinkybėms verčiant, galima daryti objektyvai tiesiai kompromisą?

Jeigu ten galima, kur katalikas kataliką, susidėjęs su nekataliku, mirtinai muša, tai tur būti nedraudžiama vienybėje dirbti dėl tos kovos nukentėjusių žmonių naudai. Be to, steigiamajame mūsų draugijos susirinkime visi katalikų kalbėtojai — ir pasauliniai, ir kunigai — vienu balsu šaukė, kad į komitetą reikia rinkti žmones, nepaisant jų pažiūrų, bet tik derėtų organizuotam draugijos darbui.

Taigi tiesa gali būti "objektyva", bet jos aiškintojai subjektyvi. Jeigu pažvelgtume į krikščionių katalikų praeitį, tai ten rastume dar daugiau pavyzdžių, tvirtinančių priešingą nuomonę, negu kad rašo "Viltis".

Bet yra viena tiesa, privaloma katalikams ir visiems kitiems, šiokios ar tokios jie būtų pasaulėžiūros, būtent tiesumas. Gi visi žinojo, jog mūsų draugija šelpti dėl karo nukentėjusiems yra lietuvių draugija, į kurią gali stoti ne tik katalikai, bet pirmeiviai ir dar kitokių pažiūrų žmonės, jog kiekvienas narys gali būti renkamas ir išrinktas į komitetą. Todėl žmonės, kuriems "objektyvoji tiesa" ginanti dirbti krūvoje su "antikatalikais",

neprivalė stoti nė į pačią draugiją, ar bent įstoje susirinkime viešai paskelbti, kad jų principas neleidžia rinkti kitų pažiūrų žmonių

S. A. Kaupas.

LAIMĖ.

(Legenda).

Vieną stebuklingą gegužės naktį, brangiais ir minkštais sidabrinio mėnulio spinduliais, nužengė žemėn Kristus, laimindamas žmones.

Jis ėjo per tylus laukus, šniokštančius miškus, kriokiančias upes, per nelaimingųjų žmonių kančias, amžinus kentėjimus ir amžinas ašaras...

Pasitiko Jis sveiką, stiprą jaunikaitį, nuliūdusį, susimąščiusį, kaip ir visi kiti nelaimingieji...

— Kas tau? — paklausė jo Kristus.

— Sunku man gyventi! Bloga! Dar man mažam kalbėdavo, kad Tu nušluostas ašaras verkiantiems, šaukiąs į save nuvargusius, mažinąs vargą skaudžiamiesiems. Nuimk gi nuo manęs sunkią naštą, palengvink mano sielą, kad galėčiau ramiai gyventi šioje ašarų pakalnėje...

Meldžiu tavęs, Dieve, palengvink šį mano nelaimingą gyvenimą...

Ir atsakė Kristus:

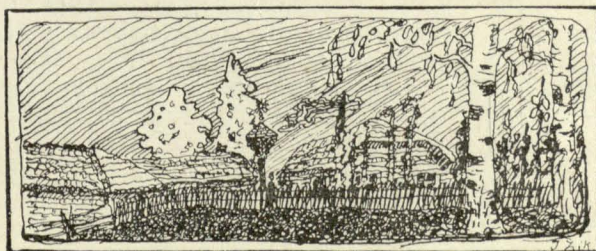
— Visą gyvenimą palik su savo skausmu ir nuliūdumu. Tai tavo laimė! Ir kad tu būtum dar laimingesnis, Aš duosiu tau daugiau skausmo-nuliūdimo, pasunkėsiu tavo sielą tavo brolių vargais...

Ir jaunikaitis išvydo tuo laiku išganytojo šviesias blizgančias ašaras... Ir nuėjo nuo jo Kristus visas sidabro mėnulio spinduliuose...

O jaunikaitis paliko vienas, pajuto, joguei jo vargų padaugėjo ir joguei padidėjo nuliūdimas tuo, kad milijoną sykių sunkesnė ir baisesnė yra kitų žmonių nelaimė, negu jo paties...

Jis suprato laimingas esąs...

Ir padėkos ašaromis pažvelgė jis į žengiantį Kristų stebuklingoje sidabrinio mėnulio šviesoje...

Vaišgantas.

KARO GARSAI.

Rimai ir Nėrimai.

4. Bendra nelaimė.

imas su Nerimu pereitą rudenį po antrą sūnų išleido kareiviauti. Matės, būsią labai sunku gyventi; prisieisią vėl plūgų imties patiem seniam šeimninkam. Bet, ačiū Dievui, mėšėde sugrižo, atkariaiviavę, vyresnieji sūnūs. Taip turėdamu po du stipriu

artoju, kaimynai nelabai juto, stigdamu trečiojo.

Bet štai pačiame darbymetyje, prie suglamžytos ir sudriskusios kepurės greituoju prisisegęs policisto ženklelį, visas uždusęs inpuolo dešimtininkas į Rimą ir Nerimą ir, trumpai taręs:

— Bilizacija! Per rytoj dieną išruoškite savo "zapasnuosius" bilitininkus—nebegriš...— išbėgo toliau.

Nusigando visas sodžius. Retai kuriame kieme nebuvo atsitarnavusio kareivio. Kiekos darbininkų pritrūks... Visi rudens ir ateinančio mėšėdo plenai sugriuvo: kiek ketinta vesti, kiek tekėti, kiek ūkių į jaunuomenės rankas atiduoti. Verkia meiluzės ar dar tik tebelaukiančios savo karalaičių.

Dar labiau pravirko senesniųjų žmonos, suškusios būreliu vaikų apsikrauti. Dažniausia jos vienos belieka žemininkės ir šeimninkai.

Antra tiek liko amatninkų žmonių, kurioms su vaikais tik sveikos vyro rankos tepelnė duonos. Jos nė ašarų nerado savo nelaimėms apverkti.

Išpradžią tečiau visi ūkio rūpesčiai pasitraukė šalin. Prieš akis testovėjo vienas: karas. Mušis, šaudysis iš šautuvų, patrankų, kulkasvaidžių; mėtysis bombomis, badysis durtuvais,— na, kaip gi čia gyvam beišlikti? Neliks, neliks... Ir tavo, meiluzė, ir tavo, žmonele-patiekėle, ir tavo, motute-sengalvėle ..

Niekas neatmena, kuomet bebuvo buvęs toks neramus vakaras, kaip liepos mėn 18 d. 1914 m. Nesinorėjo eiti gulti; bet ir likus, nebuvo apie ką kalbėti. Visų galvose ir širdyse teesant vienai sąvokai—karas—ir nieko apie jį neišmanant, nei žinant, tegalėjai čiaupsėti, aimanoti ar berti vienais beprasmiais žodžiais:

— Tai gi matai vo, ir pasidarė... Tai kad pasidarė, tai pasidarė... Ak, tu jejem... È kas gi čia bebus...— Ir taip begalo!

Pagalios, nenoromis išsiskirstyta po saklyčias ir klėtis. Atgulta, bet nemigta.

Nemigo nė Rimienė, nė Nerimienė. Ir viena, ir antra išėjo iš savo klėčių neva apsidairytu, ar dar augštai Sietynas, Grižulo Ratai ir Šienpjūviai. Bet ištikrujū, kad nenugalėjo; kad jautė reikalą ar melsties, ar verkti, ar ką daryti, kad pernėlig jau suspaudė širdis. Visos mylimosios žvaigždėlės tebimirksėjo, kaip ir pirma. Ir taip daug jų buvo, kad nors raškykis. Gražus buvo vasaros dangus Lietuvoje; taip gražus, kaip teesti viduržiemio naktį. Bet nebuvo kam juo džiaugties. Ne į dangų, tik į kaimyną žvilktelėjo abidvi draugės. Pamatė viena antrą, kažinkas sukrotėjo kaklo duobelėje, ir taip trošku pasidarė, lyg kas būtų visa sauja pagavęs už gerklės; nors krisk žemėn.

Nekrito žemėn, tik viena antrai į glėbį. Pasi-kabino už pečių, susispaudė krūtinėm, palingavo, palingavo į abi pusi ir prapliupo didelio skausmo verksmu. Kuksėjo, traukės, gausiomis ašaromis drėkino viena antrai pečius, kur buvo užsiknebusios, bet joku žodžiu neprasitarė nė viena, nė antra. Kam žodžių, kad taip viskas aišku: po vieną sūnų turi kariuomenėje, po antrą leidžia.. Žodžiai tik skausmo dulkės. Dabar gi visas dulkes ašaros plauna. Vidurūlyčyje susipynė du sielavartu, it du gretimu uosiu, kuriemdviem angšta vi-same pasaulyje.

Abiem kaimynėm nebuvo pasaulio ir jo erdvybės. Jos jautė turėjusios susiglausti, nes nelaimė nelaimės ieško, jai tesiguodžia, iš jos užjautimo telaukia. Jautė, kaip jos viena antrai reikalingos buvo per tiek metų, kaip dar reikalingesnės darosi nuo šio laiko, tos tik pirmos pradžiós nelaimių; jautė, kokie niekai visos tos gyvenimo smulkmėnos, kuriomis vieni žaidė, del kurių kiti siuto!

Pasiskyrė draugės. Niekas nematė jų scėnos gatvėje. Ryto metą ir jomdvim rodės tai lyg neiškiu sapnu: gal atsitiko, o gal tik pasvajota. Tečiau kad būtų buvę laiko pagalvoti, abidvi būtų pajutusios visiškai tikrą to susitikimo vaisių: jų dviejų širdyse nebebuvo nė žymės, jei bent kokia buvo, kaimyniškos neapykantos, paniekos, pajukos ar kokios pretensijos.

Rytmetį, dar labai anksti, vos gyvulius pradėjus laukan ginti, abidvi motinos—Nijobės—jau ruošė savo kareivius į kelią. Rimienė savo "aviną", Nerimienė savo "jautį". Ruošė, nuolat į juos žvilgsėdamos ir nuolat ašaras šliuksėdamos. Rodos, taip tvirtai susispaus, kad niekas, jokiomis kankynėmis nebeišspaus ašarėlės. Bet dirstelės į tiesius, kaip žvakė, dar neatpratusius nuo muštro, tampsiais lengvais žingsniais lakiojančius oran ir

iš oro,— ir pūkš kvapas iš krūtinės ir vėl čirkšt ašaros iš akių...

Galinių kareivius sodžius dar labiau buvo pamilęs, nei visus kitus jų "raguočius". Ir buvo už ką. Rimiukas su Nerimiuku kareiviauti buvo išėję, pirma gerai išlaikę kvotimus iš liaudies mokyklų kurso. Buvo ne žiopliai, labai pajamblūs, tad ir namo ketvirtais metais sugrįžo vyresniaisiais "mandraficeriais"; taip sodžius ištarė unteraficerius. Jaunikaičiai nesididžiavo trimis baltomis skersinėmis per pečius, nė auksinių galionų kampais per alkūnę — už dorai pratarnautą laiką. Jiedu pasiliko tais pačiais sodiečiais, kaip ir buvę; taip pat tebejaučiančiais, kaip ir kiti

Visas skirtumas buvo, kad bekareiviaudamu dar labiaus prasilavino ir išmoko "dailiai žiūrėti į raštą"; suprask: gerai paskaityti ir suprasti laikraščius. Tad jiems dviem grįžtant namo, atsekė paskui ir abudu didžiuoju mūsų laikraščiu: Rimiukui "kunignis", Nerimiukui "nekuniginis". Del visako, girdi: kad aiškiaus matytųsi. Į apkvailusį nuo nuobodžio sodžių jie pūkstelėjo gaivinančios dvasios.

Į juos vaikščiota atliekamu laiku pasiklausti, kas girdėti plačiame pasaulyje, kaip dirbama Lietuvos draugijose ir ar nesipyksta karaliai. Vis mažiau beieškota keistesnių, nors ir tuščių atsitikimų pačiame sodžiūje.

Per darbymetį nebebuvo laiko sekti laikraščiai, tad ir galvočiais pažaista. Bet nelaimėi tikus, dabar visi sugužėjo atsisveikintų, jų palydėtų, jų atsiprašytų, jei ką būtų bloga padarę, ir iš visos tikros širdies pasakytų:

— Grįžkite laimingai ir kuogreičiausia! Mes jūsų lauksime!

Būrelių būreliai pulkavo nuo Nerimų į Rimus ar antraip. Tik saviškiai nesimaišė svetur. Katrie sau ruošė vežimus į pavieta. Nė imamieji mieste, nė juos atvežę tėvai grįždami nepratarė į kits kitą nė žodžio. Nė likusieji namie nesusigerino; tik už didesnių dalykų, rodės, užmiršo mažesnius; bent nieko ant kits kito nebešnekėjo.

Nebešnekėjo nė apie išleistusius; kartais tylėjo, kaip tylima apie nabašninkus; kartais net užmiršdami juos, nes mėnesį ir antrą jokių nebuvo žinelių.

Taika.

Staigiai rimti ar stingti bepradėjusius jausmus supurtino atvirutė. Tyčia ar netyčia, ji buvo labai keistai surašyta. Adresas: "Nerimams ir Rimams į Augštaičius Kauno gubernijos". Nė kada išsiusta, nė iškur. Jokio štempelio, jokios markės; tik pažymėta — "iš veikiančiosios kariuomenės". Turinys dar keistesnis: rašyta Rimiuko ranka, bet parašai abiejų greta kits kito... katro savo ranka padėta.

"Mielieji! Jei mus mylite, melskitės! Iš namų stačiai patekova į ugnį. Mušamės, einame; vėl mušamės, priešininką varome. Mums sekasi, mes vis priveikiame; bet daug-daug reikia galvų prikišti. Mudu, ačiū Viešpačiui, nors apdraskomu ir

nuvargusių, tebesava rimtai nepagadintu. Kovojava drąsiai. Vyresnieji mus pasergėjo ir aficeriais padarė (praporščikais karo laikui). Bet dar toli paibaiga. Tad dar kartą prašykite Dievulį, kad gyvi išliktuva".

Atvirutę paštas inteikė Rimyčiai. Ši, paskaičiusi, iš džiaugsmo tiesiog neteko proto. Ji viena iš viso laiško tejsidėmėjo: išleistieji mandraficeriais, sugrįš aficeriais, ponais, gražiai išmargintais mundirais, siauromis kelinėmis, su pentiniais, žeme šliaužiančia šoble... Ir taip toliaus.

Susitikusi Nerimychią, pagavo, pabučiavo, apsuoko aplink ir, balsiai paskačius atvirutę, parrūko namo tėvams pasakyti, nes jie tą dieną miestelyje nebuvo.

Nerimychia, ką susitikdama, visiems skelbė, broliis tapęs jau tik-tik ne generolu. Ta naujiena pasveikino miestelyje buvusius ir kitus Rimus, jaunuosius. Ir tokį sužadino žingeidumą, jog, nė mišparų nelaukę, Rimiukai ir Nerimiukai pasileido vyties su laišku parbėgusių Rimyčių.

Ginti jos nebepriginė. Bet kelyje gerokai tarp savęs susibičiuoliavo. Ir vieniems, ir kitiems išpradžių buvo baisiai nepatogu. Nė vieni, nė kiti neįjautė jokios neapykantos. Bet tiek laiko šalinusis, nebebuvo kaip vėl taip pradėti elgties, kaip seniaus, prieš susipykimą. Ir vieni, ir kiti tečiau apsimetė apie nieką daugiau negalvoją, nieko daugiau toje valandoje neatmeną, kaip tik kad jų broliai patapo kažin-kokiais negirdėtais aficeriais: porčikais ar kaip ten... Visą kelią verzdami vien apie tuos "porčikus" kalbėties, nė nejuto, kaip visi drauge sugužėjo į Rimų grįčių, klykdami:

— Mūsiškiai porčikai, generolai!... — Ir staigiai nutilo: pataikė kaip tik į tą valandą, kada rimta Rimienė, vieną ir antrą sykį liepus ištaisai paskaityti laiškėlį, gerai tesuprato viena—jog vaikai tebėra gyvi. Rimtai nusileido keliaklupščia ir išskėlė augštin akis ir rankas:

— Ačių Tau, Švenčiausioji Panele, kad iki šiol klausei mūsų maldų ir globojai mūsų vaikelius...

Sakė "mūsų", nėmaž neabejodama, jog ir Nerimienė kas rytas-vakarėlis taip-pat meldžiasi už paduotuosius.

Dar ji nevysiškai atsistojo, kaip visa jaunuomenė išgužėjo su laiškeliu į Nerimus.

— Dėdienyte, kokių gražių naujienų! — sušuko Rimyčia ir ėmė skaityti.

Iš jos laiškėlį ištraukė Nerimiukas, iš jo vėl seselė ir visi, siliabizuodami, sakytume, nuobodžiai, tik ne jiems patiems, ėmė skaityti. Rimiukai tuo tarpu parbėgo namo.

Bet čia Rimienė pasisakė nesupratusi, kaip reikiant, apie tuos aficerius; liepė laiškėlį atnešti atgal ir dar kartą paskaityti.

Laiškeliu išbėgo visi trys vaikai. Aname kieme susitiko senį Nerimą ir, nieko nelaukdami, ėmė visi ir pabučiavo jam ranką. Nerimas loštelėjo išpradžių; paskui betgi nušvito. Jis ir sugrįžo linksmai: miestelyje jau buvo prisiklausęs linksmų-linksmesnių tauzijimų.

Kol jis nusikinkė ir inėjo į trobą, Rimiukų jau nebebuvo. Dabar jis panorėjo savo ausimis iš tikro šaltinio išklausti tų žinių, kurios miestelyje išaugo į visą "gazetą". Dar jis nepabaigė reikšti savo geismo, kaip visi trys jų vaikai spyrė į Rimus laiško.

Paskui ėmė eiti sodiečiai pasidžiaugti geromis žiniomis; ir galinių buitį visiškai pasidarė senoviška: vieni į kitus nubėgo po dešimtį kartų per tą vieną dieną. Pagaliaus abidvi šeimnininki susitiko gatvėje, pasibučiavo, šyptelėjo, išridino po vieną džiaugsmo ašarą ir susitarė abidvi vienu vežimu rytoj važiuoti į kleboną mišių užpirkti.

Kaip susitarė, taip ir padarė. Klebonas, žinodamas atšalusius kaimynų santykius, nustebo ir net nusiminė, išvydęs abidvi kaimyni kartu ineinant.

— Skūsis vieni ant kitų!... — Pamintijo, bet tuoj nurimo, matydamas nors rimtas, bet šviesias, apmaudo negadinamas viežlyvų moteriškių minas.

Katra laikė kairėje po poperinę trirublę, katra aiškino dalyką ir, visam tam patvirtinti, kaišiojo atvirutę.

Klebonas pirma paėmė atvirutę, dailiai paprašė moteris sėsties, tytomis pasiskaitė laiškelių, pagalvojo, paėmė iš abiejų poperėlius ir, patarškinęs staliuke, ties viena ir antra išdėjo po du sidabriniiu pinigų, po pusantrą rublio.

— Gi kas tai yra, klebonėli? — Balsiai sušneko Nerimienė.

— Mudvi norėjova iškilmingųjų Mišių... — tyliai pridūrė Rimienė.

— Suprantul — patvirtino klebonas. — Ir bus iškilmingosios, šviesiosios Mišielės. Liepsiu net žirandolį užžiebtį. Tik tos Mišios turi būti sudėtinės, abiejų vienos: toks jūsų vaikų noras. Žiūrėkita: abudu rašo vieną laiškeli, vienu adresu, visus už abudu kviečia melsties. Tai taip ir reikia padaryti...

Tik dabar kaimynėm pasidarė aišku, kas pirma taip buvo keista — toks nepaprastas laiško rašymo būdas. Dabar teatsigodo, jog jų kareiviai susitaikinę ir gudrūs, kaip-pat klebonas: štai ir namie likusius sutaikino.

Neapsakomai prašvito abidvi.

— Na, tegu bus ir taip: vienos Mišios lai bus dėkojimo Dievui už pritirtą jau jo malonę, antros — prašymo, kad Jisai ir toliaus mūsų vaikams neskųstų tos savo globos-malonės. — Tarė Rimienė ir ties klebonu subraukė išverstuosius pinigus į krūvelę.

Rimai su Nerimais dviem dideliais vežimais nuvažiavo tą pačių mišių klausyti. Meldėsi karštai ir nė vienas nė karto neišskyrė maldoje abiejų draugų. Motinos drauge dalijo išmalda elgetoms ties bažnyčios sprysku ir abidvi nė sykio neapsirik, užduodamos intenciją:

— Melskitės už mūsų vaikus N. ir N.

Už savaitės tas-pat atsikartojo.

Nuvažiuojant ir grįžtant, prie senių Rimų lipo jaunieji Nerimiukai, o į Nerimus — Rimiukai. Tar-

škėjo, klegėjo, švietė gražiais, dorais, draugiškais veidais ir ramino senių širdis.

Su šaknimis.

Linksmi dabar ėjo rudens darbai. Veik nieko Rimai su Nerimais nedirbo skyrium. Jei kas ir reikėjo būtinai skyrium dirbti, tai į pavakarę vis bus katrie anksčiaus pabaigę ir savo kaimynams atbėgę padėti.

Vieni seniai beliko, kaip ir buvę, po senovei. Miegojo naktį, nebesižvairė diena, dažnai užmiršdavo savo rungtynes be pabaigos. Bet vis dar nėkuomet nesusieidavo ir nepasišnekėdavo. Neįjautė nė reikalo.

O tuo tarpu vaikai kairiavo.

Pakliuvę į tą patį pulką, net į tą pačią "rotą", imdamu šiltą valgį iš tos-pat virtuvės, ištisomis dienomis marširuodamu paskui viens antrą, o neilgai trukus, stovėdamu tos-pat mirties akvyvaidoje, — senovės draugai neilgai beatminė kvailą sodžiaus atsitikimą, kurs betgi tiek gražių jausmų pakeitė tiekuo negražių jausmų. Po kelių dienų jie jau šnekėjosi, kaip geri senovės pažįstami, bet vis dar ne kaip broliai ir draugai.

Bet štai išleido juos žvalgais. Išėjo daug kareivių, bet kelyje sumanė padaryti "tinklą", išsitiesti per kelius varstus ir taip eiti, kad visa, kas tik yra apylinkėje, inkliūtų į bent kurias akeles.

Rimas joja per pusvarstį nuo Nerimo ir mato, kaip jį pasergėjo krūvelė atjojančių priešininko žvalgų. Pasergėjo ir paleido didelius savo žirgus. Nerimas metėsi, šaudydamas atgal. Priešininkai jį, šaudydami, vijo. Rimui, tai matant, ūmai taip paklaiko, jog net visas nustėro ir širdis nustojo plakusi. Jo priešininkai nematė. Bet tai jam ir nerūpėjo; po kiekvieno priešininko šūvio, jis bailingai merkės ir vėl ūmai godžiai sekė, bene pataikė Nerimui, ar tebesėdi jis balne... Kiekvienas šūvis dūrė jam į širdį, it iešmu.

Tai tikt keletą akymirkų. Nuraudęs, it apopleksijos daužtas, jis sugriežė dančiu, smarkiai, net skaudžiai prisispaudė prie pečio gvintinį šautuvą ir taip tvirtai nutaisė į patį pirmąjį priešininką, kurs baigė vyti Nerimą, jog, paleidęs šūvį, dar ir šautuvą tenlink nudūrė; lyg ne kulką, tig iešmą būtų smeigęs. Taip buvo tikras, pataikęs, jog nė nebežiūrėjo, ar priešininkas nuvirto nuo arklio. Tik pasileido ginties iš užpakalio, nuolat šaudydamas tai iš gvintinės, tai iš revolverio.

Suprato priešininkai pakliuvę į tarpą dviejų ugnių. Suprato ir Nerimas, jog saviškiai jį vaduoja. Atsigrižo, puolė ant užpuoliku, Rimas iš užpakalio; abudu sušuko: ural kirzdamu, it pablūdę. Ir priešininkai išsigando: du toje-pat akymirkoje krito draugų šoblėmis sužeistu, o du pasileido bėgti. Pentktasis liko Rimo negyvai nušautas.

Nušoko draugai nuo arklių ties sužeistaisiais, atėmė iš jų visus ginklus ir, nė neklausydamu, kaip nelaisviai meldė nebepribaigti jų, puolė vie-

nas antram į glėbį. Rimas net pravirko iš to ner-
vų intempimo.

— Ar bent sveikas?... Ar nė vienas šoviny-
nekliuvo?... — Teiravosi, meiliai žiūrėdamas į Ne-
rimą.

Nerimui virptelėjo lūpos, visas paraudo ir dar
sykj apkabino Rimą.

— Taip tu manęs gailėjai? — Paklausė.

— Nė pats nenujėgiau, kaip tu man esi bran-
gus. Paties savęs nebūčiau taip pagailęs, kaip ta-
vęs, drauge...

Abiem buvo aišku, jog gimę-augę kupetoje,
vienoje vietoje, jie suaugo ir širdim, jog gyvenimo
dulkės tegali juos apčiurinti, bet ne perdirbti; jog
ir paskutinių laikų gyžimas buvo dirbtinis, taip
sakant, stilizuotas sulig tėvų jausmų.

Ir ėmė draugai nebesiskirti. Kur vienas ėjo
gera valia, antras sekė. Kits kitą sekė, už kits
kitą labiau bijojo, nei patys už save. Dieną, šau-
dydamies, vienas antro daboj, ar gerai užsistatę.
Valgiu dalijos, naktį stidindamu, viens antrą klo-
stės. Jų draugavimąsi žinojo visa rota; į akis ne-
va išjuokė, bet už akių jais džiaugėsi ir net pa-
vydėjo tiems "licviakams", kurie mylisi, it mer-
gelės.

Taip praslinko mėnuo. Viename mūšyje prie-
šininkai iššaudė visus jų būrio aficerius. Šoko
draugai-unteriai į ju vietas komanduoti; padarė,
kas aficerių buvo sumanyta padaryti; vyresnieji
tai pamatė, pagyrė ir nebeatstūmė nuo komanda-
vimo, padarę juodu praporščikais karo laikui.

Šitais tai dalykais draugai pasiskelbė savi-
škiams anuo laiškeliu. Apie savo susitaikinimą
jiem nė į galvą nebuvo atėję rašyti: kaipgi rašys
tokiuos niekus, kurių, ištikrųjų, gal nė būti ne-
buvo? Puikus jų darbas, ta vienybė, kuri pasirodė
tą patį laiškeliį rašant, ir be jokių žodžių, kaip
matėme, padarė, kas reikėjo padaryti — sutaikino
likusius namie.

Draugai žinių iš namų neturėjo jokių, nors na-
miškiai tuoj atrašė, kaip tik gavo iš jų žinių, jog
tebėra gyvi. Bet ir be laiškų geros jų širdys nu-
jėgė, ir namie pasidarę geriau gyventi, kaip ge-
riau jiemdvim čia pasidarė.

Vieno tenezinojo nabagai, kaip brangiai jiem-
dvim atsieis, kol su šaknimis pabaigs rauti ke-
tvirtdalio amžiaus neapykantą ar tik neapsivėžėjimą
kits kitu, kurį matė savo seniuose tėvuose...

Vieną rytmetį Nerimas šoko iš miego, lyg kas
būtų jį inkaitintu iešmu pervėręs: taip suspiegė
šale jo gulinti žmona. Pakirdęs, ėmė kratyti ją ir
šaukti:

— Kas tau, kas tau?

O ta tysojo be žado ir visa virpėjo. Atkratęs
ir vandeniui atgirdęs, išgirdo:

— Nebėra mūsų sūnelio, nebėra... Jis išvirto
į gilų-gilų ravą nuo lygaus-lygaus kelio ir tebe-
rėpso augštinėlkas, visas krauju paplūdęs... ištie-
stom rankom, pakeltom kojom...

Ėmė raminti: sapnas niekai; jei ir pildosi, tai
vis antraip. Guodė ją ir Rimienė. Bet abiejų kai-
mynių širdys nusigando, suspurdėjo, it pagauti

žvirbleliai, ir nebenutilo. Paniuro Lietuvos rudens
dangus; paniuro Augštaičiai visi; ypač gi galiniai.
Jautė nelaimę, meldėsi ir vėl jautė, jog nieko ne-
beišmels.

Ir nebeišmeldė. Kurią dieną paštas pačiam se-
niui Nerimui inteikė atvirutę vėl tokiuo-pat adre-
su: "Nerimams ir Rimams į Augštaičius Kauno
gub.". Tik kažinkokią labai sučiurusią, suglam-
žytą, nudilusią ir visą permirkusią... ne vandeniū,
bet kažinkuo tirštesniu ir riebesniu... Krauju... pa-
žino kiekvienas. Ji buvo trumpa:

"Melskitės už mus. Rimas. Nerimas".

Toliau gailestingosios sesers prierašas:

"Rasta Rimo kišenėje. Nerimas liko ant vietos,
nudaužtas šrapneliais, grįžtant šašiejum iš Prūsų.
Rimas mirė ligoninėje, tą pačią dieną sužeistas.
Abudu karžygiu pažymėtu aficeriškais šv. Jurgio
kryžiais. Amžiną atilsį!"

Su tuo baisiu dokumentu Nerimas nuėjo į patį
Rimą. Pirmą kartą nuo nebeatmenamų laikų, gal
nuo trijų dešimtų metų. Rimas ištolo pamatė kai-
myną, kažinką mažą abiem rankom benešanti, iš-
blyškusiu veidu ir akim augštin iškeltom. Delto
Rimą matė. Priėjo ir atkišo laiškeliį. Rimas nusi-
tvėrė jo taip-pat abiem rankom, pačiupinėjo ir —
viską suprato.

— Kruvina!! — Sušuko, pablūdusiom akim isi-
smeigęs į Nerimo akis.

— Kruvina... abudu... — Kurčiu balsu atsakė
Nerimas.

Ir ėmė abudu kriokti — kitaip negalima buvo
pavadinti jų verkimo balsu: taip, jie, nėkuomet ne-
verkę, nemokėjo. Rūpinosi balso neišleisti, persi-
veikti, visom keturiom rankom kruviną vaikų do-
kumentą tai iškeldamu, tai nuleizdamu, it norė-
damu nuo kits kito atminti. Bet balsas vis delto
veržėsi savaime, tik menkai teuzkliudydamas ger-
klės stygas. Rodės tai ne Rimas ir ne Nerimas
verkia, tik kažinkas kiti jų viduje širdį kietomis
rankomis gniaužo ir kriokina.

Baisu pasidarė abiejuose kiemuose. Subėgo
namiškiai, išskyrė juos, parsivedė, pasiguldė. Jie
nutilo, susivaldė. Ir rodės, nėkiek nebeužjautė kitų
saviškių, kurie dabar patys ėmė klykti.

Išsiklykė ir šitie...

Ir vėl Rimai su Nerimais važiavo į bažnyčią;
vėl kėlė sudėtines egzėkvijas "už dūšias amžiną
atilsį draugu Rimo ir Nerimo". Tik dabar važiavo
trimis vežimais: Nerimienė su savo vaikais, Rimie-
nė su savo, o Rimas su Nerimu krameno drauge,
vieną arklį isikinke; niukė, gailestingai ašaroda-
mu, ir nebesimatė, kad jų širdyse bebūtų likę nors
truputėlis pirmykščio neapsivėžėjimo kits kitu ar
noro amžinai rungčioties; bent amžinai nenusi-
leisti.

Ak, kare, kare! Kiek tu teiki nelaimių ir šir-
dies skausmų! Bet kiek ir širdžių valai, dezinfek-
kuoji...

(GALAS).

OOOOOOO

Fr. V. Foerster'is.

AUTORITETAS BEI LAISVĖ.

Individualizmas ir religijos autoritetas.

Ar gali žmogus tobūlintis pripažinęs autoritetą?

Tik religija tepadedą mums rasti tikrąjį save. — Kas vienu savim tetiki, tas niekuomet neprieina augštųjų pažiūrų. — "Credo ut intelligam". — Atsidėjimas augštajai tiesai apvaizdina ir pastiprina asmens gyvalą. — Kas nepripažįsta tikrojo autoriteto, tas nusilenkia dienos bei mados didvyrių autoritetui. — Tikroji kultūra laikosi nuolankumo pagarba. — Vienas individualizmas veda į "nemokėlių filisterių" viešpatavimą.

mkime kitą naujosios galdynės obalsį. Daulgelis sako: "Mano asmens vertybės pamatas yra ryžtis nepripažinti, be manės, jokios instancijos religijos - etikos dalykuose, bet daryti galutiną teisėju savo paties protą bei savo paties sąžinę". Tas sa-

vojo sąžinės obalsis todėl taip paperkamai į save patraukia daugybę žmonių, kad jame yra tiesos grūdas. Nors ir turi religijos tiesa savo objektyvą autoritetą, nepareinamą iš asmens pritarimo, bet jis tik tada tesuteikia man tikrosios reikšmės, kada aš į jį iš vidaus kaipo autoritetą pajuntu ir gerbiu. Individualistinės pažiūros pamato klaida yra manyme, kad *individualinis protas sugebąs be jokios sąlygos — be nuolankumo, be dorinio žmogaus nušvietimo permąnyti augščiausiają išmintį* ir kad todėl jis turįs teisės tuojau nebeklausyti ten, kur nebestengiąs aprėpti. Bet juo daugiau žmogus, tirdamas save, pažįsta visas kliūtis, jo manymui daromas savo meilės, geismų bei jausmų, juo mažiau jis darys savo individualinį protą augščiausiają savo pažinties instancija, juo labiau pasitikėdamas lenksis tiesai, einančiai iš pačios augštosios dvasinės laisvės. Ta-pat tinka pasakyti ir apie individualinę sąžinę. Žinoma, gyvenime visų-pirma privalome elgties jos nurodymais. Kaip tik Kristaus religija, kuri griežčiausiai pavedė žmogų antindividualiniam autoritetui, yra suteikusi asmens sąžinei pasaulį iveikusios pajėgos. "Quidquid fit contra conscientiam, aedificat ad gehennam!". Tečiau, neturint neklystamos amžinųjų tiesų rodyklės, stinga individualinei sąžinei patiki-

mos objektyvos atitaisos; yra pavojaus, kad mūsų painiojo asmens jaūdinimai bei prievolės nefalsifikuotų jos tariamo žodžio ir kad Dievo balsas nebūtų perrėktas jo padaro balso*).

Niekas tiek neklūdo ir netrukdo teisingai protuoti apie "autoriteto bei asmens gyvenimo" problemą, kaip žemažiūriškas asmens pritarimo sąvokos aiškinimas. Teisingai yra manoma, jog tik tada esti gyva tiesa, kada žmogus ją pasisavina. Tik klaidingai iš čia vedama, jog nieko tikru nereikią laikyti, ko tuojau pats nesupranti; bet tuo atskiras žmogus padaromas visų daiktų saiku ir išduodamas savo subjektyvajam vienašališkumui. Todėl nevienas junta, jog taip rišant problemą kaž-kas ne visai tederą ir jog toks padėjimas ad absurdum nuvedamas gilesnėmis jo paties konsekvencijomis, bet jis negali rasti jokios išeities iš to minčių ratilo. Dilemma, mūsų nuomone, galima išrišti šiaip galvojant. Žinoma, mes turime ne vien *paviršulinai* nusilenkti autoritetinei tiesai ir visomis pajėgomis rūpintis savo vidumi ją permąnyti, suprasti jos paslaptiniausią reikšmę. Bet pati augštoji išmintis permąnyta ne tokiau pat būdu, kaip

* Naujosios filosofijos pretensijai „mokslo etika“ sudaryti tą objektyvą instanciją prieš vien subjektyvą ir tuo būdu pakeisti religijos etiką jau buvo atsakyta pradžioje mūsų dėstymų. Mes parodėme, jog etikos problemų srityje vien individualinis proto darbas gali sutikti visokių kliūčių ir todėl nestengia nustatyti ko-nors objektyvo ir jog atskiro moralės filosofo patyrimų horizontas yra persiauras tam, kad galima būtų iš jo atitaisyti subjektyvinis aiškinimas tikrąja gyvenimo visumos apžvalga. Kalbėdamas apie *giliuosius gyvenimo klausimus* mokslas tik pažiūrėti yra objektyvas, ištikrųjų gi jis yra visiškai pasidavęs subjektyvajam vienašališkumui, priešingai, religijos genijus pažiūrėti yra tik subjektyvas, bet ištikrųjų yra, pačia augštąja prasme tariant, objektyvas, delto kad jis kalba iš asmens gyvenimo pilnumos bei gilumos, kame įveikta egoizmo siaurumė ir kame taria žodį gyvenimo visuma, daiktų esybė.

kasdienė gatvės tiesa. Ji negalėtų mūsų *pakelti*, jeigu mes ją tuojau stengtume suprasti. Tada ji būtų panaši į mus, tik patvirtintų mūsų pačių žemažiūrumą ir nebūtų mūsų vadovas į visumos veidėjimą. Kas rimtai nori eiti mokslą religijos tiesoje, tas pirmų-pirmiausiai turi išsiaiškinti, joguei augščiausioji tiesa niekuomet nesti mūsų nebrendusių minčių skardas. Ne, ji būtent prieštarauja visiems mūsų galvojimo inpročiams, griaua visas mūsų iliuzijas, niekais paverčia mūsų vienašališkumo nesąmones, išvartaloja mainininkų stalus, paniekia rašto galvočių išmintį ir garbina kūdikišką prastumą! Ir visa tai norima kasdieniniu protu permąnyti, ir, jei tat tuojau nepavyksta, subjektyvinės sąžinės vardu išbraukti? Ne, tik tas testengia permąnyti, tik tas tegali augščiau savęs pakilti, kurs pirma yra savim patim apsiavylęs. Todel garbioji baimė yra pasiliuosavimo pradžia! Pirmų-pirmiausiai turime pažinti didžiausią distanciją tarp Kristaus apžvalgos, kuri visą pasaulį kiaurai perveria, ir tarp mūsų orizonto, turime visais mūsų dvasios elgimaisiais tai pareikšti, — tik tuomet tegali šis-tas nauja mummyse išimti. Jei mūsų gadyinės žmogus pavyzdžiui mėgina "suprasti" Kristaus žodžius, tai jis mano, joguei suprasti čia reiškia vien: Aš pamėgisiu *savo* išmone perprasti tą šventąjį mokslą, *savo* patyrimu ji patikrinti ir priderinti ji į *savo* nuovoką, kas yra realinga bei sveika. Jeigu aš negaliu ta prasme išimti to mokslo, tai aš ji atmetu. Ištikrujų betgi niekuomet negalima tokiu būdu suprasti to, kas be galo be krašto viršija mūsų orizontą. Čia tinka senovės žodis: *Credo ut intelligam!* Aš turiu liauties pats savim tikėjęs, turiu nuolankiai išsiyskinti, kad man reikia mokyties iš prakilnesnės išvalgos, — tik taip savęs išsižadėjęs ir save užmiršęs tegaliu aš ko išimti. Tik iš-pat pamato "savęs atsižadėjęs" patieksi vietos prakilnesniajai gyvatai. Tik taip griežtai savęs išsigynęs teįveiksi savo inprasto manymo stangumą, sugestiją savo atsitiktinų patyrimų bei mylimųjų teorijų, kurios yra vien asmens vienašališkumo, lepumo arba neretai ir paveldėtų ligotų privalumų išraiška. Ne *aš* turiu savimi teisti augščiausiają tradiciją, bet aš *turiu* mokyties jaja visai per nauja save patį apsispręsti: tai yra tikrasis išsivadavimas, tai yra paslauga, kurios suteikia asmens gyvenimui tvirtas, objektyvas autoritetas.

Mūsų metu yra mėginta fotografuoti žvaigždės, ir teleskopui vos teprieinamos. Tos fotografijos galima buvo tik tokiu būdu nuimti, kad žvaigždėtam dangui kiauromis naktimis buvo atstatomos ypatingai jautrios lentutės, kol pagaliaus ir patys tolieji šviesuliai paliko ant jų savo atspindį. Tapat yra ir su paslaptینگiausiomis religinės tradicijos tiesomis. Ilgą metą reikia pasinėrus sielos gelmėn laikyti save atstačius jų šviesuliui, reikia nušalinti visi dirbtiniai šviesuliai, reikia pavirsti vienu jautrumu, — tuomet pagaliaus jos tebus imanomos mūsų vidui ir pažadįs mummyse tai, kas yra amžina. *Ką atsidėjimas Kristaus asmeniui kitados yra padaręs iš prastuolių žvejų, tai testa mums*

visados simbolas, kiek pažinties ir kaip stebūklingos gyvatos nuolankumas gali sužadinti dogi visai paprastose sielose! Ir priešingai: kiek didžiū bei lobingū privalumū puikybės paimta "autonomija" yra pasmerkusi nevaisingumui bei savaimės pražūčiai, tai yra matyti iš naujojo individualizmo literatūros etikos-religijos srityje.

Šopenhaueris sako: Su didžiu meno veikalu reikia elgties, kaip su kokiu kunigaikščiu; todel nederą pirma pačiam kalbėti, bet reikią laukti ligi būsiant pakalbintam, kitaip išgirstum tik patį save. Tas patarimas ypač tinka mūsų santykiui su didžiosiomis religinės tradicijos tiesomis.

Toks pilnas pagarbos tylėjimas yra neišvengiama sąlyga tam, kad prakilnybė išgriautų mūsų mažybės sieną ir išvaduotų mus iš mūsų pačių

Naujosios gadyinės žmogus laikosi tiesiog priešingo krypsnio Jis yra visiškai suviliotas maniós kad visa pats geriau išmanęs; jeigu jis tuojau, protestuoja bei kritikuoja, tai tik parodo, jog pats yra išdidęs ir perdaug savimi pasitikis; tai atim iš jo visą vieką augti didesniams, kaip jis yra. Išsimanymas čia jam trukdo tobūlinties: prakilnasis mokslas turi prieš jį teisinties, o ne jis tuo mokslu atsidėti. Keista: Jeigu astronomas, nagrinėdamas Koperniko teoriją, tikisi atrasiąs paklaidą, tai jis nelaikys Koperniko nei iš šio nei iš to kvailiu, bet pirmų-pirmiausia ieškos paklaidos savyje. Bet jei kas šiandien nori rasti kokią apčiumpą nesąmonę religijos moksle, tas niekuomet neieško kaltybės tame, kad jo paties protas nėra dar kaip reikiant subrendęs, kad jis nepažįsta savęs ir nėra patyręs gyvenimo, kad, žodžiu sakant, jam trūksta religijos misterijų rakto, — ne, jis, nieko nelaukdamas, veizdi į religiją, kaip į koki nudėvėtą daiktą. Ištikrujų, visa tyrimo teorija yra tame pytagorininkų mokyklos reikalavime, kad reikią daugelį metų tylėti, norint patapti tikru išminties mokiniu. Ypač tai pritinka ten, kame bylo mums galingos, didžios gyvatos bei mirties mokslas ir kame sutartinė didžiųjų charakterių bei gyvenimo žinovų nuomonė duoda liudijimų tiesai. Ir jei nežiūrint viso nuolankaus išgilinimo savo sielon betgi nesupranti, tai vis delto nėra pamato atmesti, bet yra pagrindo pirmiausia pasiklausti: *Gal aš neturiu tam reikalngio organo? Gal aš neturiu tinkamo gyvatos patyrimo? Rasit tebėsu perdaug įmizgęs tame, kas nepalvaru? Gal man dar trūko reialingo ingudimo bei rimties save pažinti?*

Tai yra vienintėlis tikras būdas sau įvertinti didžiose gyvatos k lausimuose; tik taip tegali gyvenime tai, kas prakilnu, didu, tikrai išauklėti mus ir išvaduoti. Jei mes einame tuo dvasios krypsniu, tai nenuslėgia mūsų asmens gyvata: Ta tiesa tik įvaizdziai išgliaudo sąmonei mūsų gyvenimo patyrimą, kaip kad tikroji poezija pareiškia žodžiu tai, ką mes patys vos išmiknoti testengiamė. Daug, ką mes esame gyvenime regėję ir patyrę, bet kas yra mūsų viduje palikę išskaidyta ir kaip reikiant nesusieta, tai tik dabar ima sumaniai rišties draugėn ir atadengia mums savo giliausias priežastis bei veiksmus. Kaip per sumą

bažnyčioje pamaldūs parapijonys pritardami atsiliepia į prakilnius amžinumo žodžius, taip ir čia: augštoji tiesa, jeigu ji tikrai praeina sielon, sužadina tūkstančio balsų skardą iš visų asmens patyrimo gelmių; širdingiausia žmogaus siela, kuri ligtol kantriai davėsi niekinties atitrūkusioms teorijoms ir, garsiós proto šnektos svaiginama, nebuvo pratarusi nė žodžio, atbunda ir džiaugdamos liudija gyvajai tiesai!

Sakyte išsakyti negalima, kaip *žadina* ir *tvarko* visą mūsų vidaus gyvenimą religijos autoritetas; čia būtent yra autoriteto bei laisvės, nusilenkimo bei asmens gyvatos suderinimas! Platonas sako: ilgai pabuvus įsigilinus tiesoje, iššokstanti kibirkštis ir suliepsnojusi uždeganti visą sielą — taip augštoji tiesa pažadina žmogaus sąmonėje tai, ką jis ištikrųjų žino, bet dienos trukšme ir jausmų sukuryje tik per greitai yra pamiršęs. Ką mes kasdien patiriame ir pastebime, tai juk vis dar nėra mūsų nuosavybė, ir mes nepadarome iš to rimtų išvedimų, nes mus atitraukia nerimtumas bei tuštumas, vien savo darbo žiūrėjimas bei ištaigų ieškojimas. Mes negalime pažinti pasaulio tokio, koks jis yra, nes mes esame įrizgę jo paviršiaus užesyje; mes negalime patys save pažinti, koki mes ištikrųjų esame, nes niekur tiek maža nesijaučiame savybėje esą, kaip mūsų pačių viduje. Juo augštesnė esti tiesa, juo daugiau ji veda žmogų į jo paties dvasios šerdį ir aiškina jam giliausius jo paties patyrimus. Augustino žodžiai: "Tu buvai manyje, bet aš buvau ne savyje" ženklina vidurinį stovį sau pačiam paleisto žmogaus. Ir atsidedame Kristaus tiesa, pasitikime, jog mums čia bus tikrių-tikriausios pagalbos, labiausiai delto, kad neaiškiai nujaučiame, jog to autoriteto vedami tikrai patys save atgausime, — tuo tarpu individualizmas, kurs nuolat stengias ginti mūsų asmenį nuo autoriteto, tik taigója mūsų orutiniui aš su visais jo ūpais bei geiduliais ir tuo mus tiesiog padaro regimojo pasaulio grobiu. Todel tas individualizmas neveda mūsų į tikrąjį apsisprendimą, bet į kitų sprendimą, o tuo tarpu pasidavimas religijos pasiuntinybei nulydi mus į tikrąjį apsisprendimą. Mūsų tikrasis pats tik tuomet teprakalba, kada kritikuojas bei protestuojas plepys aš, išsvyravęs į šalį, esti nuolankumo nutildytas; sielos gilumoje visados juntame, kas yra teisu, bet teisybės balsą užrėkia ingeidžių sofistika ir apgaulingasis jausmų pasaulis. Todel religijos autoritetas yra vienintėlis tikras priemonis prieš kūno autoritetą ir orutines jo intakas.

Jau esame kitoje vietoje pažymėje, kad autoritetų griuvimo metu vidurinė žmogaus savaimė vis mažiau ir mažiau beatspiria socialinėms aplinkybėms. Mūsų amžiaus stovis tik peraiškiai rodo, jog atsilaidavimas nuo religijos autoriteto visai nepadare liuosų žmonių, bet jo vietoje pastatė rytmečio laikraščių bei madon inėjusių rašytojų autoritetą, — vietoje, kurią kitados turėjo užėmusios religija ir bažnyčia. Jei žmogus atsilaiduoja nuo didžiojo autoriteto su jo tvirtomis direktyvomis gyvenimo pažinčiai ir savo auklėjimui, tai jis vi-

sas nebesusivaldydamas puola į glėbį visokiems *mažiems autoritetams*. Taip matome šiandien, kaip Nietzsche, Haeckel'is, Marksas arba Ellen Key'is didelei daugybei žmonių stoja senovės autoriteto vieta. Tokiu būdu ištikrųjų mes gauname rinkties ne autoritetą ar laisvę, bet tikrą autoritetą ar autoritetą dienos bei mados didenybių, kurių altoriai šiandien pastatomi, o rytoj sugriaunami ir kurių garbinimas amžinai erzeloja ir apakina žmones. Visi naujieji surrogatai esti kilę ne iš augščiausios dvasinės pajėgos bei laisvės ir todėl negali suteikti nei tikros rimties, nei tikros pajėgos.

* * *

Tegu visi tie, kurie šiandien tarsi gailėdamies iš didžio žiūri į autoriteto tikybą, kad ji daranti visiškai negalimą "asmens kultūrą", — tegu jie pasiklausia: Kodel gi ištiesų skaičius tikrų žmonių, ynai ctiprių bei išdirbtų charakterių, yra daug mažesnis, kaip kad buvo seniau, nors dabar asmens statumo bei puikybės jausmo yra daugiau, negu pirmą? Dabartinės gadynės žmogus, tiesą pasakius, *negali* kaip reikiant plėtoties, jis visai negali pakiiti augščiau savęs, kadangi principu jis tepripažįsta vien tai, kas yra ne *daugiau*, kaip jis pats. Todel naujasis individualistas, kurs dedasi visa geriau išmanęs už kitus, palieka be vilties prikalta į savo paties susiaurėjimo uolą. Kaskart einąs didyn atsilaidavimas mažo nuo didžio, minios nuo genijaus, žmogiško nuo dieviško turi būtinai nuvesti į visišką kultūros nususimą. Gi kultūra tik ir laikosi nuolankia pagarba. Kas yra teisinga visame Nietschės užsipuolime ant mūsų civilizacijos, tai jo priekaištas, jog toje civilizacijoje viešpataują nemokėliai-filisteriai, savim įsitikėję vidutiniai žmogeliai, kurie laiko save visos kultūros prasme bei šerdimi ir kurie norėtų išbraukti iš gyvenimo visa, kas nebetilpsta jų plokščioje mėlėje. Todel Nietzsche visai teisingai vadina tariamąjį "švietimą" minių maištu paviršiaus žmonių naudai; bažnyčia tai bent pripažinusi sielų pirmenybės eilę, o prancūzų revoliucija, deja, visai atidavusi valdžią į paviršutinio žmogaus rankas. Nietzsche's pozityvieji priemoniai tam blogumui nušalinti yra, žinoma, svetimos gyvenimui konstrukcijos, bet jo kritika dabartinio žmonijos stovio šiaip ar taip yra rimta. Išties, tikrosios kultūros tik ten yra, kame augštasis genialingųjų sielų stilius kiau-rai perveria visas gyvenimo formas bei pažūras ir visa, kas yra laikina, stengiasi prilyginti įaugštąjį gyvenimą. Žinoma, ne savanaudžių siaurumas, bet tik prakilnioji bei pagarbioji Dievo meilės ir tobulumo augštybė steigia tokią genijų bei antžmogių viešpatavimą. Tik į ją stebėdamasis žmogus ištikro pajunta augštąjį pasaulį, čia jam sušvinta visų klausimų išrišimas, galas šiokiam ar tokiam nerimui, laisvė šiokiai ar tokiai verguvei: jis mielu noru atsižada savęs, kad laimėtų tai, kas yra didžia.

Religingosios istorijos epokos tai buvo metas, kada antžmogiška sielos pilnybė ir genialingieji

žmonės lenkte lenkė minias į pagarbą. "Švietimo" metu žmogus gyvena savim ir į save panašiais asmenimis, maitinas tu, ką jis pats tuojau gali suprasti bei permąstyti; tuo tarpu pozityvinėje gaidynėje jis mokosi aiškesnėmis akimis žiūrėti, nuosaikesniu noru norėti, išsiveržia iš savo angštumos per tai, kas yra antžmogiška, nuolankumu dalyvauja augštesniame gyvenime ir esti laiminas mintimis, kurios toli siekia už jo vienašališko galvojimo.

Individualistinio iširimo metu esti tiesiog negalima tai, ko žmogus viliasi pasiekti savo atsilaidavimu nuo religijos autoriteto: pasiekti asmens kultūros. Kaip galima tapti "asmenimi", pilnąja to žodžio reikšme tariant, jeigu nebėra tvirto ryšio su augštesniomis gyvatos versmėmis?

(Bus daugiau).

F. Kirša.

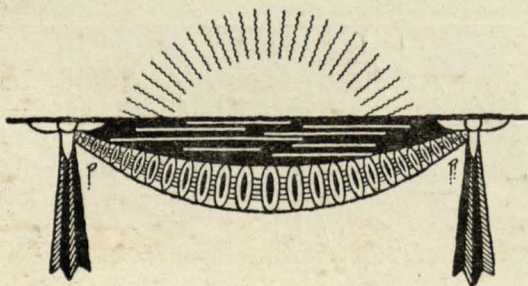
Beprotis.

Vienas, atskirtas, bet didis ištolo
Liūdnas beprotis keliavo.
Ėjo par laukus, mynė atolą,
Brido per bręstantį javą.

Niekas jam vargšui nėra ištaręs
Žodžio net gero. Visur jisai randa sau taką.
Kliudyti jam bijo. Vien rūbas atskaręs
Einant jam kojas tik plaka.

Daug kas pamatęs šunim jį apsiundo,
Kiemą uždaro, duris užsisklendžia.
Pyksta varguolis, ir kažkas jį gundo...
Keistos jo mintys, dėl jų jis daug kenčia.

Alkanas... šalta... šunes... taip skauda!
Nuolat jį vargas slogina.
Niekas nejaučia, kiek jis prirauda,
Kaip jį likimas kankina.

Sofija Čiurlionienė (Kymantaitė).

POETAS.

raėjo gana daug metų: arti dešimties. Baltras buvo jau kitoj vietoj pašto viršininko pagelbininku. Po ano atsitikimo griovyje dar labiau užsidarė savyje. Žmonių vengė, bijojo mažiausios progos, galinčios iššaukti kokį nors jausmą. Ir

štai visai netikėtai gavo mažą, gražų vižlą, augino jį pats ir prisirišo prie šunies visa širdimi. Ir gražus gi buvo šuo: plaukas rusvas, ilgas, blizgus, nosis švari, akys tokios išmintingos, jautrios ir tiek jose prisirišimo. Ponas Baltras (taip jį dabar jau reikia vadinti: metų arti trijų dešimtų ir betgi pašto viršininko pagelbininkas), taigi ponas Baltras pamilo tą šunį, kaip geriausį draugą. Su juo vaikščiojo, su juo žaidė; šuo atspėdavo savo pono mintis, mokėdavo jį net pažadinti paskirtu laiku. Vienu žodžiu, buvo tai tikriausias, maloniausias draugas. Bet atsitiko, kad šuo inkrito į rūsi, ir kažkas pasidarė nugarkauliui: sukrypo, sunyko, kentėjo labai. Ponas Baltras visaip jį gydė, bet nieko negelbėjo; kas-kart buvo blogiau. Gailės emė žiūrint į šunį.

Ponas Baltras susidrašinęs pasišaukė vieną mažesnįjį savo tarną ir, padavęs jam revolverį, liepė išvedus šunį už miesto nušauti į ausį. Pats atsėdo prie darbo. Darbas nevyko. Sugrįžo į savo būtą ir nervingai vaikščiojo po kambarį.

Priėjo kelios valandos. Už durų kažkas sušlamėjo, ir pasigirdo be galo gailus cypsėjimas.

Ponas Baltras pašoko, atidarė duris,—o gi jo draugas, sukruvinta galva, vos gyvas ir žiūri taip gailiomis akimis, kad ponas Baltras puola prie jo ant kelių, glaudžia jį, verkia. Šuo nusibaigė ant jo rankų.

Ponas Baltras nepastebėjo duris nuo prieškambario esant praviros ir du pavaldiniu žiūrint pro jų tarpą.

Kas iš to išėjo, ponas Baltras sužinojo netrukus. Tuodu pavaldiniu, nesitikėdamu jį prie darbo kantoroje sėdint, pirmajame kambaryje kalbėjo apie jį pašiepdamu, o vienas šitaip dar pasakė:

— Sakyk tu man! Šunį stipino kaip žmogų, ašaromis apliejo. Poetas daugiau nieko! Dar, žiūrėk, eiles sudės, pastatys paminklą ant šuns kapo... tfu...

Ponas Baltras pajuto dešinįjį skruostą kaistant. Jis paėmė švaraus poperio didelio formato ir parašė į savo vyresnybę prašymą, kad jį iškeltų į kitą vietą.

Bastėsi Ponas Baltras šen ir ten, pagaliaus, XX šimtmečio pradžioj,

atsirado viename Lietuvos užkampių centre.

Bangavo, užė, virė aplinkui. Ponas Baltras pasipažino su vietos inteligentais, kurie kaip tik ir gyveno karščiausiose bangose. Į užkampio centrą atvažiavo vienas kitas asmuo iš šalies centro.

Susirinkime taip-pat bangavo, užė, virė.

Ponas Baltras klausė, klausė ir susilaukęs savo eilės, kada buvo pakeltas kiausimas apie mokyklas, atsistojo ir taip sakyti pradėjo:

— Štai aš, valdininkas, prisibastęs per devyniolika metų po visokius svetimos šalies užkampius, buvau beužmirštąs lietuviškai kalbėti. Dabar, kada laisvės dienos atėjo, kada kyla šimtai balsų, šaukdami atmainų, man vienas giliausiai į širdį smenga: Tikra, lietuviška lietuviams mokykla! Prieliečiai, žmonės, brangūs lietuviai! ar jūs žinot, kas darosi širdyje tėvynės sugrįžusio žmogaus, kurs staiga paregėjo, kad Lietuva gali būti lietuviams, ir junta, kad tai gali būti tik per mokyklą. Taip sakau aš — tas, kuriam svetima mokykla mažne visą lietuviškumą buvo išėdus. Lietuviška lietuviams mokykla — tai šit kame ta tikroji tautos pakilimo pradžia! Nebeapima mano protas to neapsakomo, to begalinio džiaugsmo ir didybės jausmo, kurį visados turės krūtinėj lietuvis mokytojas, lietuvis tėvas, lietuvis motyna, lietuvaite sesuo, išleidama broli, lietuvis brolis lydėdamas seserį į tą mokyklą...

— Poetas — atskrido iš susirinkimo ir suzimbė stačiai pono Baltro ausyje — ir jis staiga nutraukė.

— Vadinasi... vadinasi, — durstė kalbą ir, nuleidęs pakeltą balsą, pabaigė greitai:

— Vadinasi, steigim savo mokyklas!

Atsisėdo, nusišluostė prakaitą.

Vienas kitas klausytojas nerimastavo, kad taip tepasibaigė kalba, kuri, rodės, visai kitaip turėsianti baigties, ir būtų tikrai nustebęs, jei būtų žinojęs, kad atskridęs iš šalės ši kartą gal jau pagyrimo žodis — poetas — taip sugadino kalbėtojo pusiausvirą. Niekas iš ten buvusių nežinojo

o žodžio psichologinės reikšmės pono Baltro gyvenime.

Po susirinkimo klebonas parsivedė poną Baltrą ir dar kelius kitus žymesnius kalbėtojus arbatos gerti.

— Ar nepasižįstat? — klausė klebonas pono Baltro, privedęs jį prie neaugšto žmogelio.

Ponas Baltras pažvelgė: stovyla per susirinkimą jam į akį ismegus, tankūs, ilgi, nešvarūs, bent kiek susivėlę plaukai, akinių spagtelės spaudžia mažą raudoną nosį, labai panašią į storąjį morkę galą.

O klebonas tęsia:

— Tamsta girdėjai kiek kalbėjo, kaip mus kelte kėlė. Juk tai mūsų žinomas poetas Jonas Svirplys.

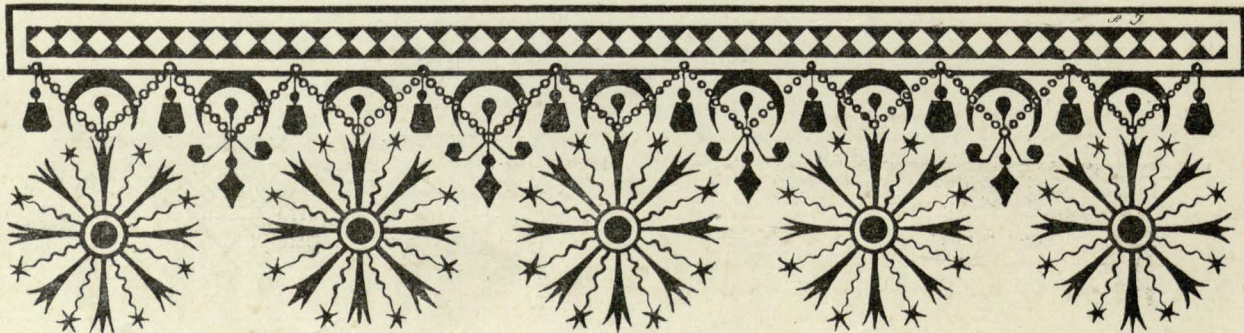
Nors žodis poetas buvo taikinamas ne į poną Baltrą, tečiau šis, nė nesusiprazdamas delko, paraudo. Paskui, kada apsidrąsinęs pažvelgė į pono Svirplio veidą, tai be galo nustebė, jokie ten sumišimo nepamatęs. Priešingai, jo naujas pažįstamas buvo linksmas, patenkintas, net ypatinga didybe žerėjo ir, spausdamas jam ranką, tarė:

— Labai malonu pažinti žmogų, kurs po tiek metų į savo kraštą sugrįžo. Tamsta ten tur-būt mažai tesekei mūsų gyvenimą. Užsienių spaudoj aš slapsčiaus prisidengdamas slapyvarde: "Akmuotis" — Tamsta žinai? Dabar jau išleidau eilių rinkinį. Ten yra ir tikroji pavardė ir slapyvardė. Tamsta skaitei?

Ponas Baltras mirkstelėjo, kas turėjo reikšti tvirtinamą atsakymą, nors skaitęs nebuvo. Atsiduso tik savyje.

— Šit va tikras poetas, o aš... aš menkas žmogutis, kurs negaliu nieko parašyti, net pasakyti. Ką aš čia galiu reikšti? Bet kodėl visi pašiepdami mane pirmiausiai vadina poetu... Kodėl? — galvojo ponas Baltras, sėdėdamas jau prie stalo ir retkarčiais žvelgdamas su gilia pagarba į žinomą poetą Joną Svirplį.

Maišė arbatą stiklinėje ir žadėjo sau tuoj ryto nusipirkti jo eilių ir pasiskaityti. Buvo jam gera, kad pažino tikrą lietuvių poetą, ir labai kažko liūdina.

K. Būga.

Kalbos mažmožiai.

20. Vókia "Deutschland".

Vókiečių žemę Daukša savo Postilėje vadina Vókia. Jisai rašo: atgrįžo dide dalis Wókios žemes 124,31; Lútrai... túri Wókioy' ir Lėkúse daug' Žydu 125,12; Wókios káres priesz Ciéso-rių 192,1; Wókioi 444, 2; Wókioie 412. Vókios vardas pažįstamas ir mūsų žodynų rašytojams Ruhigiui (I 182, II 100,349), Mielckei, Nesselmannui ir Kuršaičiui, tik jie nevisai taisyklingai jį rašo: Wókié, Wúkié — Ruhigis, Mielcké ir Nesselmannas ir Wóké, Wúkié — Kuršaitis.

Vókios vardas ne vienų lietuvių turtas: jis yra bendras ir mūsų giminaičiams latviams. Tą vardą latvių kalbininko Endzelyno liudijimu pažįstą latviai rytiečiai Rezeknės apskrityje, kur esą sakoma Vócys zeme. Lyčiai Vócys zeme rašomojoje latvių kalboje atsakytų Vācas zeme. Latvių lytis Vāca (=ryt. Vōca) visais savo garsais prilygsta lietuvių lyčiai Vókia.

Šalies vardas Vókia (latvių Vāca) yra mums davęs vokiečio vardą. Vókietis (latvių vāciētis) ¹⁾ — toksai pat išvestinis žodis kaip ir šiauliētis (: šiauliai). Kaip greta su lyčia šiauliētis turime ir šiaulytį (žemaičių tarmėje), taip lygiai ir greta su vokiečiu žemaičiuose randame vókytį. Žemaičių šiaulytis ir vókytis skiriasi galūne nuo augštaičių lyties šiauliētis ir vókietis.

Ką šiandie vadina lietuvis vokiečiu, o latvis vāciēšu, senovėje galėjo būti ir ne vókietis. Su deutsch'ais lietuviams bei latviams teko pasižinti gana vėlai. Patsai vokiečio vardas kur-kas senesnis nei lietuvių bei latvių su sidūrimas su deutsch'ais. Todel "Vókios žemės" reikia iešksti ne Deutschland'e,²⁾ bet anapus Jū-

ros Švédų žemėje³⁾, iš kurios IX amžiūje atkilo į Naugardo slavėnų bei krieivų žemę vadinamieji varingai (rus. варягы) arba ruosiai (rus. Русь, suomiškai ruotsi, šaltinių Рӯс). Tiejie ruosiai 862 metais inkuria Slavėnuose bei Krievuose valstybę, kuri ilgainiui, ruosiams išvirtus slavėnais, gauna jų pačių vardą Русь (lietuviškai būtų Ruosis,-ies). IX amžiūje varingai neaplenkia ir mūsų žemės: 853 metais jie, išlipę iš savo laivų Liepojoje, žemės keliais nutraukę net į Skuodo apylinkes ir tenai paėmę Kuršių pilį vardu Apuōlė (žem. Apūli).

Turėjus lietuvius bei latvius reikalų su senovės Švédų žemės "vokiečiais" rodo mūsų kalba. Kalėdiniame (1913 m.) "Vilties" priede aš esmi jau parodęs, kad mūsų žodžiai kliepas "duonos kepalas" ir kviečiaī (kvietyš) vestini yra iš senovės švédų kalbos. Šiuodu žodžiu būtų savu, nepaimtiniu, jei mes juodu tartumėm *klai-bas ir *švaidžiai (švaidys). Be to, tuodu žodžiu yra kultūros žodžiu, todėl jų negalima kelti į žiląją senovę, į tą senovę, kada dar nebuvo buvę nei vokiečių, nei lietuvių, kada visos indoeuropiečių šakos tautos tebebuvo viena tauta, kalbanti viena kalba. Tuomet, be abeja, indoeuropiečiai dar nemokėjo duonos kepti ir kviečių sėti. Kliepas germanų padaras. Iš germanų kliepo "duonos" kepti išmoksta ir jų kaimynai: slavėnai (хлѣбъ), suomiai (leipä), lietuviai (kliepas) bei latviai (klāips) ⁴⁾.

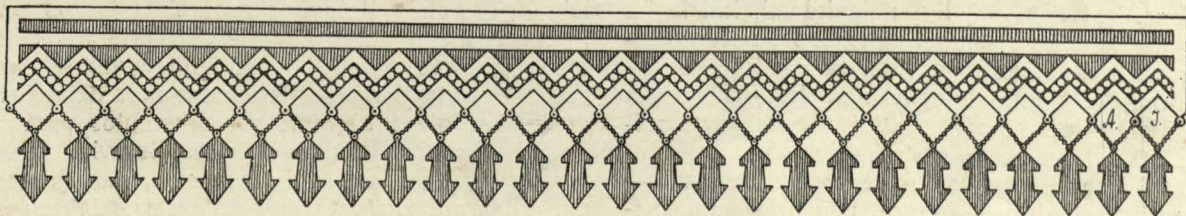
Bezzenberger'is, Karaliaučiaus universito lyginamojo kalbų mokslo profesorius bei jo mokinys prof. Frautmanna s randa švédų kalboje ir lietuviškos kilmės žodžių. Švédų žodžiai vāk "vaikas" ir mutur "mūturas" esą paimti prekybos keliu iš klaipeidiškių šnektos (vāk "vāks, vaikas" ir mūtura s).

³⁾ Latvių dainose Vāc-zeme (iš Vāc[a]s zeme) visados dedama yra anapus Jūros, tenai, kame vakarais nusileidžia saulutė.

⁴⁾ Latvių klāips dar tuomet paimtas yra iš švédų (kalbos, kada patys švédai tebetarė ai. Lietuvių kliepas iš hleifr) einą iš tų laikų, kada švédų kalboje ai jau buvo tariamas kaip ei, nes lietuvių (ir latvių) ie tegali kilti tiktai iš ei. Latvių (tiksliau sakant, kuršių) žodis klaiipas "duona" kyšo Klaipeidos miesto varde. Klaipe-ėda—tai "duonos ėdėja" (sc. pilis).

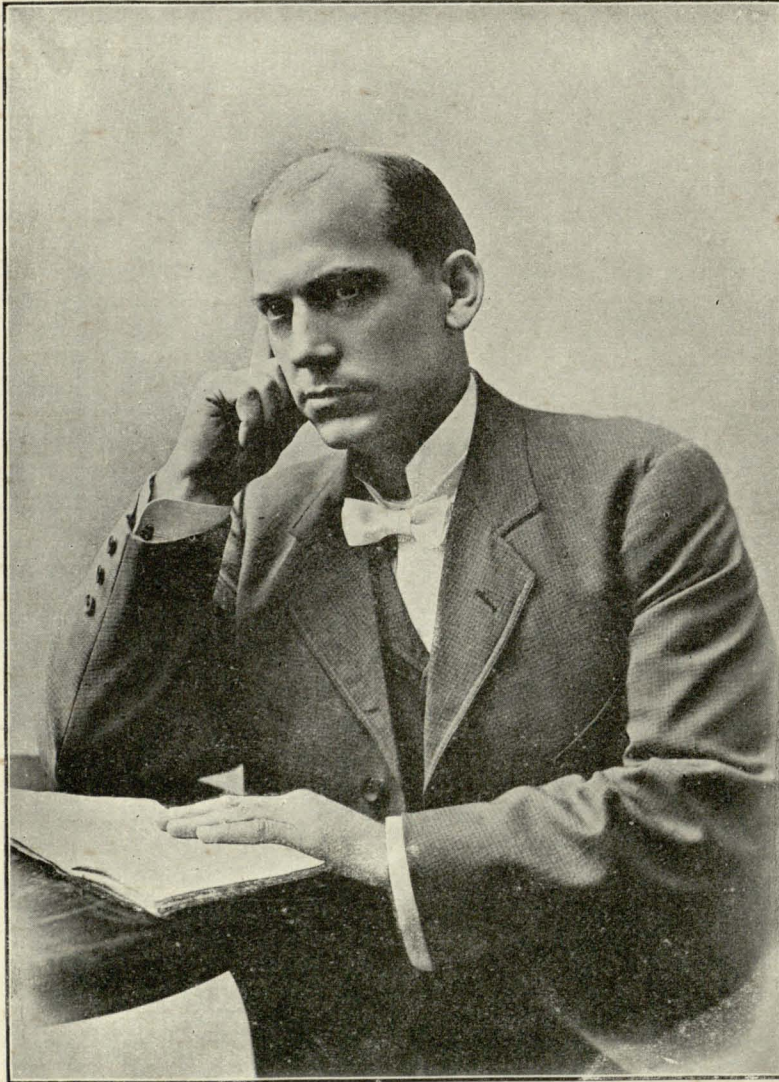
¹⁾ Kirtį ant o rodo Kuršaitis, Schleicher'is (Lit. Le-sebuch 113), Jūžintų šnektą. Suv. Naumiesčio parapijoje, kame paprastai girdime tariant vókietys, senieji žmonės tebesako senoviškai, t. y. vókietis.

²⁾ Senovės lietuviai Deutschland'ą vadinę Tautā, taip bent rodo Ruhig'o 1747 m. I 158, II 100,349) ir Mielckės (1800 m.) žodynai.

AMERIKOS LIETUVIAI.

Vos tik pasiekė Ameriką žinia apie prasidėjusi Europos karą, ji tuojau sujudino visus Amerikos lietuvius. Mūsų didysis naujokynas-kolonija tuojau jauste pajautė, jog šis karas ypač bus baisus Lietuvai; suprato, kiek eibių pasidarys jai, besigrumiant jos laukuose dviem didžiausiom pasaulio galybėm — vokiečiams ir rusams.

D-ras Rutkauskis, Tautos Fondo Valdybos pirmininkas.

Amerikos lietuviai, lig nelaukdami, kol išgirs balsą iš Lietuvos, šaukiantį pagalbos, suskato organizuoties, kibo į darbą, rūpindamies kuo-geriausiai prisiruošti, kad būtų galima kuo-daugiausia padėti nuo karo nukentėjusiai tėvynei. Tuo reikalu buvo daug susirinkimų miestuose ir miesteliuose, kame tik lietuvių gyvena; buvo seimai — vienų Čikagoje, kitų Naujorke, nes prie seimų besiruošiant iškilo ginčų ir nesusipratimų tarp dviejų

lietuvių krypsnių — religinių ir nereliginių, arba, kaip paprastai sakoma, tarp dešiniųjų ir kairiųjų. Bet suskydimas į dvi dali darbo nesutrukdė. Dirbo ir tebedirba katrie sau. Tik kairysis sparnas sukilo dar į dvi dali — taip vadinamų Amerikos tautininkų ir visuomenininkų (socialų). Atsirado net trys fondai: Čikagos seimo įsteigtasis Tautos Fondas ir du Naujorko seime įsteigtuoju — Lietuvos Gelbėjimo ir Lietuvos Šelpimo Fondu.

Kiek galima numanyti iš Amerikos lietuvių laikraščių, geriausiai ir nuosakiausiai bus vykunami Čikagos seimo nutarimai. Jame įsteigtos organizacijos veikia sutartinai ir vaisingai.

Šalip centralinės Tautos fondo valdybos, į kurią Čikagos seimas išrinko d-rą Rutkauskį, adv. Šlakį, B. Vaišnorą, kun. P. Kemešį ir J. Jaraševičių, bemaž ko visuose lietuvių gyvenamuose miestuose ir miesteliuose įsteigė vietiniai Tautos Fondo komitetai, kurie ėmė uoliai organizuoti aukų rinkimą. Aukos jau gausiai plaukia.

Čikagos seimas, be paprasto aukų rinkimo, buvo nutaręs paskirti vieną ypatingą, vadinamą Lietuvos dieną, būtent lapkričio 26, kad tą dieną, kiek galint, visi Amerikos lietuviai paaukotų Lietuvai šelpti savo tos dienos uždarbi.

Tautos Fondo valdyba išleido kelias dešimtis tūkstančių ženklelių su vyčiu viduryje ir su parašais viršuje — "Aš šelpiu Lietuvą, o Tamsta ar šelpi?", apačioje — "Tautos Fondas". Ženkleliai pardavinėjami ne pigiau, kaip po 5 centus.

T. Fondo valdyba, statydama "Lietuvių dienos" programą, sako: "Lietuvių dieną — lapkričio 26 — reikėtų taip praleisti, kad iš jos būtų kuo-daugiausia naudos ir mūsų dvasiai, ir taip-pat suvargintai mūsų Tėvynei. Pageidaujama, kad tūi dieniai visi lietuviai

įsigytų T. Fondo Valdybos pagamintą tautos ženklelį ir tą dieną nešiotų jį prisisegę prie atlapo. Tą dieną nereikėtų daryti jokių iškilmingų vaikščiojimų gatvėmis, nes ji mums lietuviams nėra džiaugsmo diena, bet diena atlikimo svarbių tautos pareigų. Tos dienos vakarų visų kolonijų lietuviai turėtų parengti vakarus be šokių ir be svaiginamųjų gėrimų, sudarant rimto turinio programą. Vakarų vedėjai turėtų raginti atsilankiusius į vakarą dėti

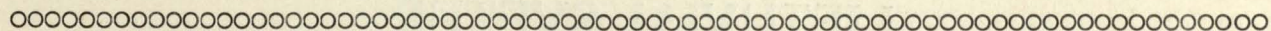
tėvynės reikalams aukų. Visų aukojančių dienos uždarbi, ar šiaip ne mažiau, kaip 1 dol., reikėtų surašyti vardus ir pavardes paskelbti paskui laikraščiuose. Visą vakarų gryną pelną reikia skirti "Tautos Fondui".

Be to, kad visi lietuviai galėtų dėti aukų, o ne vien tie, kurie pridera į šio kias ar tokias organizacijas ir kurie lanko vakarus, vietiniai komitetai turi pasiskyrę tam tikrus kolektočius, kurie renka aukas, vaikščiodami po namus.

Kaip veikia Naujorko seimo įsteigtuoju Lietuvos Globojimo ir Lietuvos Šelpimo Fondu, negaunant kitų Amerikos lietuvių laikraščių, kaip tik "Draugą" ir "Žvaigždę", nėra aiškių žinių. Kiek galima numanyti iš pakliuvusio mums "Tėvynės" vieno antro numerio, Aukų Rinkimo Komisija darbuojasi energingai. Lietuvos Šelpimo Fondui jau tada, lapkr. 20 d. n. k., buvo surinkta 983 dol.,

kuone visas tūkstantis. Aukoją ne vieni lietuviai, bet ir daugelis svetimtaučių.

Nauja partija. Iš to, kad Naujorko seime įsteigė du fondu tais pačiais tikslais, ir iš M. A. Šarkos laiško "Tėvynei" matyti, kad net vadinamajai pačiai kairiajai Amerikos lietuvių visuomenės daliai nepavyko susivienyti ir imti bendrai dirbti ir tokį darbą, kaip nukentėjusiųjų šelpimas. Vadinamieji tautininkai (Amerikos supratimu), besitardami su socialistais, atsiskyrė nuo jų. Tautininkai, kurie gal tik savo laisvamanybe skiriasi nuo anų tautininkų, kurie nepabūgo kunigų ir dalyvavo Čikagos seime, persiskyrus su socialistais, pasijuto bėsa tarp dviejų organizuoti. Pamatę savųjų tarpe tą trūkumą, jie tuojau, tame pačiame Naujorko seime, pasiryžo jį pašalinti ir įsteigė naują partiją,

A. Prūsas

Komunų kreditas.

omunų kreditas, kitaip sakant, yra tai kreditas arba skolinimas pinigų savivaldybėms, duokim, kaip pas mus yra, žemstvoms, miestų savivaldybėms, valsčių bendrijoms ir t. t.

Rusijoje lig 1913 metų bendrijoms labai nenoriai buvo skolinama. Komunų kredito kartais duodavo valstybės banka, kartais jo duodavo ir privatinės bankos, bet tam tikros tokios kredito įstaigos nebuvo. 1912 metais išėjo įstatymas apie kreditą miestams ir žemstvoms. Juo buvo įsteigta "Miestų ir Žemstų Kredito Kasa" — tikslu: 1. skolinti pinigų miestams, miestų įstatais turintiems savivaldybę, gubernijų ir apskričių žemstvoms; 2. realizuoti pačių anų savivaldybės įstaigų leidžiamas paskolas.

Kasa pradėjo darbą 1913 metų sausio mėnesyje.

Kasos įstatai leidžia skolinti miestams ir žemstvoms ilgam ir trumpam laikui be ipotekos užstatu. Ilgam, vadinasi nuo 10 lig 66 metų ir 2 mėn., kasa skolina 4 1/2% kasos obligacijomis. Norint skolinkui, tas obligacijas realizuoja pati kasa. Neilgam, vadinasi skolinantis nuo 6 mėnesių lig 5-rių metų, kasa duoda gyvais pinigais.

Paskutinių ratų, priskaičius čia ir tuos mokestinius, kuriuos kasa ima tuo vienu atveju, kada duoda paskolą, kasai už skolą reikia mokėti:

Jei buvo skolinta 10 metų —	6,51%
" " " 15 "	4,87%
" " " 20 "	4,07%

" " "	25 "	3,60%
" " "	30 "	3,30%
" " "	35 "	3,10%
" " "	40 "	2,96%
" " "	45 "	2,85%
" " "	50 "	2,77%
" " "	55 "	2,71%
" " "	66 met. 2 mėn.	2,63%

Nesenai kasa paskelbė pirmųjų darbavimosi metų apyskaitą. Iš jos matyti, kad 1913 metais kasa gavusi iš miestų ir žemstų išviso 293 prašymus paskolinti išviso daugiau ne 35 mil. rub. Iš visų prašymų buvę leista išpildyti 270 ir paskolinti daugiau ne 32 mil. rub. Daugiausia buvę skolinama miestų ir žemstų ūkio reikalams, kaip antai:

sudaryti ir padidinti miestų visuomenės bankų ir lombardų pamatiniam kapitalui — 0,2 mil. rb.;

pirkti nejudamajam turtui, taisyti įvairiems visuomenės namams, mokykloms, ligoninėms — 7,5 mil. rub.

intaisyti elektrikos šviesai ir jos stotims — 1,7 mil. rb.;

patiekti vandeniui 3 mil. rub.

intaisyti tramvajams ir telefonams — 10,4 mil. rub.;

keliams — 2,1 mil. rub.;

intaisyti uostams ir sutvirtinti krantams — 0,6 mil. rub.;

pagaliaus, skoloms mokėti, jų konversijoms ir apskritai lėšoms padidinti — 6,8 mil. rb.

Iš Lietuvos miestų kasos paskolomis kol-kas

Petrapilė.

Didelė lietuvių kolonija. Trys draugijos: Labdarių, "Savitarpių" ir Mažturčių. Studentų draugija labai mažai rodo gyvumo, ypač karo metu.

Dabar dar prie šių draugijų prisidėjo: Lietuvių draugija nukentėjusiems dėl karo šelpti. Ji rūpinsis sušelpiti pabėgėlius ir besimokinančią jaunuomenę. Komitetas, sudarytas iš pirmininko prof. Česnjo, vice-pirmininkų M. Yčo ir adv. Spurgos, sekret. A. Jasūdžio ir Juozapaičio, kasininko Strazdo, narių p.p. Mūsteikio, Bruckaus, Kisieliaus ir kun. kan. Senkaus.

Pažymėtina, kad šios draugijos įsikūrimą sveikino viena mūsų kaimynių tautų — žydai ir, kaip Lietuvos piliečiai, prisidėjo savo aukomis.

Draugijos turtas susideda iš narių mokesčių ir aukų. Be to, atstovas M. Yčas išgavo iš Didžiosios kunigaikštystės Tatijanos po 1000 rublių kasmėnuo. Tuo būdu, draugija galės savo darbą praplėsti.

— Prieš Kalėdas pasklido žinia kad M. Yčas ir in. J. Šliogeris išleisią laikraštį "Petrapilės Balsas". Visi su didžiausiu nekantrumu laukė jo pasirodymo. Kolonijos gyvenime jis reikalingas, kaip žuvims vanduo. Be laikraščio Petrapilės lietuviai iškrikę ir neturi kur apsvarstyti savo reikalų. Tikėtasi, kad "Petrapilės Balsas" sutelks visus į krūvą.

Bet dabar iš tikrų šaltinių sužinojome, kad "Petr. Balsas" tuo tarpu nebeišeis. Del kai-kurių kliūčių sumanytojai dar negalėjo pradžioje metu išleisti.

B.

Valgykloj. <i>Pr. P.</i>	” 4 ” 7
Viltis. <i>S. Č. K.</i>	” 2 ” 14
Viso ko pradžia kiaušinis (Omne vi- vum ex ovo). <i>Aišbė.</i>	” 1 ” 15
Žvejys (Iš rusų. Eilės). <i>J. Raimis.</i>	” 2 ” 8

Ekonomijos klausimai.

Kultūros laipsnis Lietuvoje. <i>P. M.</i>	” 8 ” 17
№ 7, psl. 19, № 8, psl. 16;	” 8 ” 17
Lietuvos girių gabenimas. <i>P. M.</i>	” 13 ” 13

Filosofija.

Autoritetas bei laisvė. <i>Fr. V. Foer- ster'is.</i> № 10, p. 13; № 11, p. 13; № 12, p. 11; № 15, p. 8; № 16, p. 13; № 17-18, psl. 10.	” 8 ” 17
Eksperimentalinė psichologija bei pe- dagogika. <i>Kun. dr-as J. Stepona- vičius.</i>	№ 4, p. 14

Istorija apskritai ir literatūros istorija.

Kas reiktų darytų tyrinėjant senovės Romos istorikų raštus. <i>A. Valde- maras.</i>	№ 9, psl. 8
Lietuvių spauda ir inž. <i>P. Vileišis. P.</i>	” 8 ” 19
Lietuvių spaudos istorijai <i>M. P.</i>	” 8 ” 8

Įvairūs raštai.

VIII Liet. Mokslo D-jos suvažiavimas Vilniuje. <i>L. N.</i>	№ 12, psl. 6
VIII lietuvių dailės paroda. <i>Foerster'is. M. Pečkauskaitė.</i>	” 2 ” 20
Fotografijos mėgėjams. <i>Fr. Mš.</i>	” 2 ” 15
Kun. Ant. Kitkevičius (Kikutis). <i>Kun. J. Kukta.</i>	” 10 ” 4
Kun. kan. Pranc. Karevičius Žemaičių vyskupas. <i>L. N.</i>	” 6 ” 19
Kun. Kaz. Jaunias ligas. <i>J. Juškytė. Kun. J. Tumas.</i>	” 5 ” 18
Lietuvių Dailės Draugija pernykščiais 1913 metais. <i>X.</i>	” 3 ” 2
Lietuvių-lenkų klausimas Prūsų seime.	” 7 ” 3
Liet. Mokslo D-jos darbai 1913/14 m. <i>L. N.</i>	” 5 ” 15
Liet. spaudos paroda.	” 11 ” 7
Lietuvos etnogr. ribos. <i>A. Sm.</i>	” 11 ” 20
Naujas apsirėškimas lenkų neapy- kantos lietuviams. <i>X. Y. Z</i>	” 16 ” 2
Rado Lietuvos karūną.	” 9 ” 20
Saulės užtemimas Lietuvoje 1914 m. rugpiūčio 8 d. <i>K. Š-nis.</i>	” 3 ” 12
Svarbesni pasaulio atsitikimai Rusi- joje, užsieniuose.	” 13 ” 4
Trumpa pernykščių (1913) metų ap- žvalga.	” 2 ” 23
”Varpo” draugijos dramos konkursas	” 1 ” 22
Wundto ”kultūra”, ”Nov. Vremia” karingumas, anglų liberalizmas.	” 2 ” 21
	” 15 ” 7

Kalbos dalykai.

Kalbos mažmožiai. <i>K. Būga.</i> № 9, psl. 17; № 10, psl. 17; № 11, p. 18; № 13, p. 13; № 15, p. 10; № 17-18, p. 15.	” 1 ” 15
---	----------

Karas.

Iš ko kilo karas. <i>L. Noreika.</i>	№ 14 psl. 5
Karo apžvalga.	” 14 ” 8

Kraštų ir vietų aprašymai.

Bukovina.	№ 15, psl. 4
Galicija ir jos gyventojai.	” 15 ” 3
Mūsų kraštas ir jo pažintis. <i>L. N.</i>	” 2 ” 2
Palanga. <i>L. Noreika.</i>	” 12 ” 2
Trakai. <i>L. Noreika.</i>	” 11 ” 2
Trakai. Galvės ežero salų vardai. <i>J. Strazdas.</i>	” 12 ” 18

Kritika.

Blūdas arba Lietuva buvusios Rosijos revoliucijos mete. <i>Dobilas. Til- žėje,</i> 1912 m. <i>Kun. J. Tumas.</i>	№ 3, p. 17
Dailės kritika. <i>Š. R.</i>	” 6 ” 20
Dainavos šalies senų žmonių pada- vimai. <i>Vincas Krėvė. Vilnius.</i> 1912-13. <i>Kun. J. Tumas.</i>	” 1 ” 19

Nekrologai.

Adolfas Vėgėlė. <i>L. N.</i>	№ 10, p. 21
D-ras Aug. Paškevičius.	” 10 ” 20
Kun. Ant. Kaupas. <i>K. J. T.</i>	” 1 ” 11

Pranešimai.

Yčo	№ 9, p. 23
Kuktos spaustuvės.	” 14 ” 15
Leidimo Komisijos.	” 16 ” 16
”Liet. Žinių” redakcijos.	” 14 ” 16

Sukakčių paminėjimai.

Dešimtis metų lietuvių draugijos gy- venimo. <i>L. Noreika.</i>	№ 4, psl. 5
10 metų mūsų spaudos atgavimo su- kaktuvių paminėjimas	” 9 ” 20
Dešimties metų (spaudos) sukaktis. <i>Kun. J. Tumas.</i>	” 8 ” 2
Maironies kanklių stygos. <i>S. Čiurlio- nienė (Kymantaitė).</i>	” 1 ” 5
Tarasas Ševčenka. <i>L. N.</i>	” 5 ” 14
Vilniaus Lietuvių Šelpimos D-jos ju- biliejus.	” 6 ” 17

Valst. Dūma.

Emigracijos klausimas.	№ 10, p. 23
Mokesnis nuo pelno.	” 10 ” 23

Visuomenės ir politikos klausimai.

Amerikos Lietuva. <i>M. Yčas.</i>	№ 1. psl. 7
Iš šiaudinės pastogės. <i>Pr. Mš.</i>	" 12 " 19
Karo ženkle gyvenant <i>A. Sm.</i>	" 14 " 2
Kas daryti. <i>A. Sm.</i>	" 15 " 1
Kultūrinė dailininko pareiga. <i>Vydūnas.</i>	" 9 " 2
Labai mums reikalinga ypatybė <i>Vydūnas.</i>	" 1 " 12
Lietuvių srovės ir jų vienybė. <i>A. Sm.</i>	17-18 " 1
Poetas ir kultūra. <i>Vydūnas.</i>	" 4 " 2
Rygos lietuviai (keli viešojo gyvenimo ruožai). <i>Rygiškis.</i>	" 4 " 7
Spauda apie ukrainiečius.	" 15 " 14
Suomijos sulyginimo reformų programa.	" 15 " 15
Tautos fondas.	" 2 " 21
Tautų rietenos Galicijoje. <i>Milukovas.</i>	" 16 " 9
Vėsula. <i>Pr. Mš.</i>	" 5 " 16
Žodis pradėdant "Vairą" leisti.	" 1 " 2

Mūsų kultūros gyvenims.**Bažnyčios reikalai.**

№ 3, psl. 23.

Draugijos.

№ 3, psl. 21—22; № 4 p. 21; № 5, p. 19—21; № 6, p. 21; № 7, p. 21—23; № 8, p. 21; № 9, p. 21; № 10, p. 22; № 11, p. 21; № 12, p. 22; № 13, p. 15.

Įvairios žinios.

№ 4, pusl. 22; № 5 pusl. 22; № 6, p. 23; № 7, p. 23; № 8, p. 22; № 9, p. 22; № 10, p. 23; № 11, p. 22; № 12, p. 23; № 13, p. 16.

Kooperacija.

№ 2, p. 10; № 4, p. 21; № 5, p. 21; № 6, p. 21; № 7, p. 23; № 9, p. 22; № 10, p. 22; № 11, p. 22; № 12, p. 22; № 14, p. 15.

Mokslas ir mokyklos.

№ 2, p. 19; № 3, p. 22; № 4, p. 21; № 5, p. 21; № 6, p. 22; № 7, p. 22; № 8, p. 22; № 9, p. 22; № 10, p. 22; № 11, p. 21; № 12, psl. 22; № 13, p. 16.

Prekyba ir pramonė.

№ 2, p. 20; № 4, p. 22; № 6, p. 22; № 9, p. 22; № 10, p. 22; № 11, p. 21; № 12, p. 22.

Šis-tas.

№ 2, p. 23; № 4, p. 24; № 6, p. 24.

Teatras.

№ 2, p. 20; № 4, p. 19; № 5, p. 17; № 8, p. 23; № 9, p. 23; № 10, p. 23; № 11, p. 23; № 12, p. 23.

Žemės ūkis.

№ 2, p. 20; № 4, p. 22; № 5, p. 22; № 7, p. 22; № 9, p. 22; № 10, p. 22; № 11, p. 21.

Amerikos lietuviai.

№ 2, p. 22; № 4, p. 23; № 5, p. 23; № 6, p. 23; № 11, p. 23; № 12, p. 15; № 14, p. 12; № 15, pusl. 16.

Prūsų Lietuva.

№ 2, p. 21; № 4, p. 23; № 5, p. 22; № 6, p. 23; № 8, p. 21; № 11, p. 23.

Redakcijos ir Administracijos žodis.

№ 3, pusl. 23; № 5, p. 24; № 13, p. 16; № 14, p. 1, № 15, p. 16.

Aukos.

№ 3, p. 24.

Paveikslai.

Dailės veikalai.		№	p.
Dravės rytmetį. <i>A. Žmuidzinavičius.</i>	5	3	5
Fantazija. <i>M. K. Čiurlionis.</i>	1	4	6
Išgąstis. <i>J. Zikaras.</i>	5	5	8
Kvietkų miestelis. <i>P. Kalpokas.</i>	5	6	7
Mokykla. <i>P. Rimša.</i>	8	1	7
Nemunas ties Brūže. <i>J. Šileika.</i>			6
Neris. <i>A. Žmuidzinavičius.</i>			3
Nuskriausta. <i>J. Zikaras.</i>			4
Pasaka. <i>M. K. Čiurlionis.</i>			6
Paskutinis spindulys. <i>A. Žmuidzinavičius.</i>			8
Pelenių kapinės. <i>J. Šileika.</i>			7
Portreto projektas. <i>A. Varnas.</i>			7

Regėjimas <i>A. Žmuidzinavičius.</i>	1 1	Strigailiškių sodžius.	9 3
Rex. <i>M. K. Čiurlionis.</i>	1 4	Šventoji arti Anykščių.	10 4
Ruduo. <i>A. Varnas-Rukkers.</i>	7 1	Tipai.	№ 3, p. 8; № 4; 1, 4, 7
Rugiapiūtė. <i>P. Kalpokas.</i>	5 7	Trakai.	№ 11, p. 4, 5; 12 8
Vakarop. <i>P. Kalpokas.</i>	7 3	Unitų ukrainų š. Juro arkikatedra.	16 11
Viltis. <i>Jomantas.</i>	13 1	Utenėlės upė.	9 1
Viršelis «Giedrės» apysakai. <i>A. Žmuidzina- vičius.</i>	6 5	Vaišniūnų sodžius.	3 1
Žiema. <i>A. Varnas.</i>	6 1	Vilniaus lietuvių 2-klasė mokykla.	6 11
Žiema. <i>P. Kalpokas.</i>	5 1	Žemaičių malūnas.	9 7
		Žydai emigrantai Amerikoje.	4 8

Tautos dailusis menas ir dailininkų stilizuoti darbai.

Audimas iš Ukmerg. apskr.	№ p.	6 8
Audimų raštai.	№ 6, psl. 6;	7 7
Bažnytėlė. <i>A. Jaroševičius.</i>		12 13
Brolių <i>Buračių</i> medžio darbai.		7 10-11
Juostų raštai. № 5, p. 13; № 6, p. 3, 8;		7 5
Klėtys. <i>A. Jaroševičius.</i>		8 10
Koplytėlė Panev. apskr. <i>A. Jaroševičius.</i>		10 8
Kryžiai. № 9, p. 4, 5;		
Lietuvių raštais pagražinti poperio piaustomieji peiliai.		
Namų prieangiai. <i>A. Jaroševičius.</i> № 10, p. 11; № 11, p. 14;		
Rėmų pavyzdžiai.		5 11
Varpinė. <i>A. Jaroševičius.</i>		10 1
Zapyškio bažnyčia.		4 3

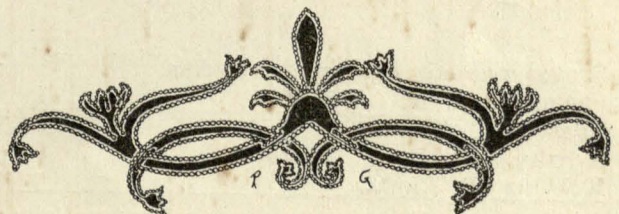
Vietų vaizdeliai, tipai ir t. t.

Akmenų laukas.	№ p.	2
Ažuolas su smūtkeliu.		10 3
Bičkų vienasėdis.		7 6
D'Erkerto Lietuvos etnografijos žemėlapis.		16 4
Galvės ežeras.		12 18
Glinciškės ežeras.		7 6
Jūra. № 3, p. 7;		12 1
Kęstučio pilies griuvėsiai.		11 1
Kultūros ratilo žemėlapis.		7 15
Laižuvos Gargždai.		10 6
Lietuvės emigrantės Amerikoje.		4 6
Lietuvių spaudos paroda.		13 3
Lietuvos karūna.		3 12
Lietuvos rytų kiemas.		1 7
Lietuvos žemėlapis su saulės užtemimo juosta.		13 8
Linkmenų miestelis.		9 6
Muzikantas su «Labanoro» dūda.		4 8
Nevėžis arti Naujamiesčio.		10 5
Naujųjų Trakų pilies griuvėsiai. № 11, p. 3, 6, 7		
Palangos vaizdeliai. № 12 p. 3, 4, 5, 6		
Panošiškių kaimo vaizdeliai.		2
Petrpilės lietuvių mokykla.		4 5
«Puntuko» akmuo.		10 7
Pušis su šventenybėmis.		10 3
Saulės temimo vaizdeliai.		13 4-9
Strazdų vienasėdis.		3 5

Žymesniųjų žmonių fotografijos.

Albertas, Belgijos karalius.	№ p.	14 9
Kun. J. Ambroževičius.		8 5
Amerikos lietuvių laikraštinių seimas.		1 8
D-ras J. Basanavičius		11 8
D-ras J. Basanavičius ir atstovas M. Yčas.		2
K. Būga.		9 8
Charuzinas.		8 8
M. K. Čiurlionis.		1 3
M. Davaina-Silvestravičius.		9 18
Kun. K. Jaunius.		3 3
K. Juozapa.tis.		4 17
Vysk. P. Karevičius.		5 18
Kun. A. Kaupas.		1 11
Kun. A. Kitkevičius.		6 19
D-ras V. Kudirka.		8 4
G Landsbergis.		8 5
Maironis.		1 5
D. Malinauskis.		8 7
P. Matulionis		8 6
Mikalojus, Didysis Kunigaikštis.		14 5
D-ras gen. A. Paškevičius.		10 20
D-ras Rutkauskis.		17-18 16
Sviatopolk Mirskis.		8 8
kun. J. Tumas.		8 6
A. Valdemaras.		1 21
A. Vėgėlė.		10 21
D-ras A. Vileišis.		6 18
Inž. P. Vileišis.		8 3
Vilniaus liet. 2-klasė mokykla.		6 13
Visų 4-rių Val. Dūmų atstovai lietuviai.		15
P. Višinskis.		8 7
Prof. E. Volteris.		8 4
A. Žmuidzinavičius.		7 4
Žofras, vyriausias prancūzų vadas.		14 7

Inicialai P. Rimšos, A. Varno ir kelios raidės P. Galaunės. Viniētės P. Galaunės. A. Jaroševičiaus, V. Jomanto, P. Rimšos, Ig. Šlapelio.

„Vairo“ 16-17 № turinys.

Raštai.

LIETUVIŲ SROVĖS IR JŲ VIENYBĖ. A. Sm.

LAIMĖ. (Legenda). S. A. Kaupas.

KARO GARSAI. Vaišgantas.

AUTORITETAS BEI LAISVĖ. Fr. V. Foersteris.

BEPROTIS. (Eilės). F. Kirša.

POETAS. Sofija Čiurlionienė (Kymantaitė).

KALBOS MAŽMOŽIAI. K. Būga.

AMERIKOS LIETUVIAI.

KOMUNŲ KREDITAS. A. Prūsas.

LIETUVIAI SVETUR. Mažutis.

„VAIRO“ 1914 METŲ TURINYS.

Paveikslai.

D-RAS RUTKAUSKAS, TAUTOS FONDO VALDYBOS PIRMININKAS.

Paklaidos atitaisymas.

„Vairo“ № 16-tame, Komiteto Lietuvių Draugijos šelpti dėl karo nukentėjusiems atsišaukime antroje skiltyje 4-je eil. iš apačios parašyta — po 5 rub.; turi būti — po 15 rub.

VAIRO KAINA Rusijoje: kit. metams 7 r., pusei metų 3 r. 50 k., 3 mėn. 1 r. 75 k., mėnesiui 50 k.; užsieniuose: metams 9 r., pusei m. 4 r. 50 k., trims mėnesiams 2 r. 25 k. Skyrium numeris 20 k.

Mainant ėmėjui adresas, reikia pridėti 20 kap. (galima markėmis).

Vairo Redakcijos ir Administracijos adresas: Vilnius, Makarjevo (Makarjevskaja) g. № 15, b. 3. Telefono № 1383.

Rankraščių Redakcija savo lėšomis negražina.

SKELBIMŲ KAINA. Petito eilute! (padalijus į 3 skiltis puslapi) antroje viršelio pusėje arba ant atskiro lakšto tarp tos pusės ir laikraščio teksto 40 k.; trečioj viršelio pusėj arba ant atskiro lakšto tarp tos pusės ir laikraščio teksto 25 k..

PASTABA. Visus, kurie bus gavę pirmąjį numerį ir panorės užsisakyti Vairą, užsisakant, prašome pranešti Administracijos žiniai, kad ji galėtų nebesiųsti to numerio; mat, siunčiant po du, galime jo pristigti kitiems ėmėjams.

Redaktorius-Leidėjas A. SMETONA.

Martyno Kuktos spaustuvė Vilniuje.